

SVENSKA ATARI MAGASINET NR 3-92

FALCON HAR LANDAT!

Styrelsen - en kort presentation

En presentation av styrelsen har utlovats i tidigare nummer, det är väl på plats nu.

Ordförande

Undertecknad, Kent Andersson, sitter som ordförande, är 37 år och ca 1.80 lång.

Köpte min dator 1987/88 med ideer om att lära mej programmera och bli rik.

Väl hemkommen med datorn märkte jag att det inte var så lätt. Tillbaka till butiken, på den tiden fanns det serviceinriktad personal som tog sej tid att svara på dumma frågor.

Efter ett tag fick vi (Åsa och jag) kontakt med en förening som hette SAK. Dåvarande ordförande, Lars-Gunnar Olsbrand och kassör, Jonni Rutgersson, ställde upp och hjälpte oss tillrätta, efter ett brev vi skrivit. Vi skrev att vi var villig att hjälpa till i utbyte mot kunskaper. Åsa, min hustru, blev sekreterare, själv blev jag revisor.

Vi lärde oss att det finns alldeles för många bra program att använda sig av. Programmerandet hamnade vid sidan av. Nu började en tid av programköp och användningsförsök av dem. På den tiden följde inga program med datorn.

Kunskaperna ökade, men att kalla oss proffs är att ta i.

På den tiden (*Det låter som om det var 1800-talet: På den tiden... Red.*) var medlemmarnas intresse större och vi fick ca 25 brev i veckan, med frågor och tips. Medlemsantalet låg på ca 250 medlemmar.

I takt med ökningen av antalet medlemmar minskade brevhögen.

Efter ett tag blev den enkelsidiga driven för liten och en dubbelsidig inköptes. Därefter blev det minnet i datorn som inte räckte till. En uppgradering gjordes till "enorma" 1 meg - till en kostnad av vad 4 meg till STE:n kostar idag.

Nästa steg blev en uppgradering till 4 meg (fråga inte om priset) och en SM124 inköptes. Numera sitter jag med en MEGA STE, 4meg, 85 meg HD, 60 Megafile HD, extra diskdrive, Philips CM8833, Star SJ48 bubbeljet, Fujitsu Brezze 100 bläckstråleskrivare och en 1040 STE, uppgraderad till 4meg.

Ledamot

Åsa är 27 år, och började, som sagt, sin bana som klubbens sekreterare. Utan några datorkunskaper. Hon lider dock av sunt förnuft. Nu är hon styrelseledamot och håller ordning på mig.

Vi jobbar heltid båda två och har en dotter på tre år. Hon börjar redan starta och använda sej av alla barnprogram som finns.

Vi har ett hus med trädgård som ska skötas, tillsammans med bilar och motorcyklar. Vi vill gärna ha lite fritid också, med resor och besök av olika slag.

Redaktör - vice kassör

Vår redaktör, Stefan Johansson, ringde mej och berättade att han hade fått en Atari 520STFM i födelsedagspresent och

undrade hur han skulle komma igång.

Efter många samtal och besök fick han fart på maskineriet. Han tyckte det var roligt och var villig att hjälpa till.

Eftersom han jobbade på ett tryckeri var tidningsjobbet lämpligt.

Tidningen görs med hjälp av Calamus. Detta innebar att han blev tvungen att först byta maskin och sedan gradera upp den, en 1040 ST FM. Den visade sig inte vilja bli "större". Han tog en 1040 STE istället och matade den med 4 meg. En SM124 inköptes.

Många svordomar hördes efter att han kört Calamus från disk, det tog "evigheter" att ladda in.

Efter sista (*Varför så pessimistisk? Red.*) mässan i Stockholm (*Sollentuna*) fick vi ett erbjudande att inköpa Mega STE, 4 meg, med alternativt 48 eller 85 meg HD, till återförsäljarpris. Några tog chansen och bytte upp sig, även Stefan.

Efter ett tag tyckte han att det blev lite väl mycket att göra för en person. Därför ville han gärna ha hjälp.

Genast slog det mig att det fanns en, som hade hört av sig och gärna ville hjälpa till.

När dessa två fick kontakt visade det sig att de kände varandra sedan tidigare. Den personen var...

Sekreteraren

Lennart Ericsson, 38 år, hade köpt en 1040 STFM och ville lära sej mer.

Han är en man som har tycks ha ett dygn med mer än 24 timmar. Han ställde upp och hjälpte till med

tidningen, numera är han sekreterare och redaktör.

Förutom jobb, villa, barn och fritid är han med i andra föreningar. Han har köpt upp sig inom datorvärlden och har numer en Mega STE 4 samt en Mega ST 2 med dithörande tillbehör.

Kassören

Vår kassör, Björn Rydh, träffade jag på en fritidsmässa, där vi diskuterade olika saker.

En uppgradering av deras lilla maskin, 520 STFM, till 2 meg, blev resultatet.

När sedan redaktionen bad om hjälp var det naturligt att Björn med familj tillfrågades. De svarade ja.

Resultatet av det blev så småningom en Mega STE, 4 meg och 48 meg HD, som hela familjen använder sej av.

Björn har fru och barn, villa, heltidsjobb samt är med i flera andra föreningar.

Vice ordförande

Han är en av få kvarvarande från tiden när föreningen ung. Han är väldigt duktig att programmera i GFA basic.

Är styrelsens ansvarige för BBS-en. Har fru och barn, villa och jobbar dygnet runt. För er som har varit med sedan 1988 känner igen namnet Lasse Beckman.

Han har ett par tre st Ataridatorer i hemmet. På arbetstid växer datorerna något och blir minidatorer och arbetsstationer.

Ledamot - telefonsvarare

Jonni Rutgersson är den som har varit med sedan föreningen startade 1986. Han är styrelseledamot och ansvarig för medlemstelefonen. När ni ringer till klubbtelefonen är det honom ni får tala med, om han är hemma.

Precis som vi andra jobbar han heltid, vill gärna ha fritid och är med i andra föreningar.

Medlemsregisteransvarig

Leif-Åke Andersson är suppleant och ansvarig för medlemsregistret. Han sköter registret med registerprogrammet Superbase. Det är han som skickar ut medlemskortet (och inbetalningskortet) till er och ser till att vi har tillgång till uppdaterade medlemsregister.

Suppleant - "bara"

Christer Budsjö är också suppleant och den nyaste styrelserepresentanten, sedan årsmötet 1992.

Kent Andersson

Nytt på Atari-Fronten

Inehåller
bl a

Falcon

Stos-Basic
från början

Insändare

Midi tips

Portfolie

Laptop

M M

VAD har hänt med Atari i Scandinavien?

Många lösa och fasta rykten om vad som har hänt Atari Scandinavia har cirkulerat. Till stor del har de flesta av dem ändå haft samma grund: organisationen var för dyr.

Vi ringde upp Grells Westman, oberoende konsult för Atari just nu, och fick lite mera kött på benen. Vad som händer är att Atari förändrar distributionen av sina produkter, genom att välja en generalagent för varje skandinaviskt land. Vid denna tidpunkt är det inte klart om vem som blir generalagent. Grells kan inte nämna något namn i skaran men säger att det finns börsbolag med i bilden.

Intressenterna vill först se Ataris nya dator Falcon på Düsseldorfsmässan. Vad det gäller garantiavtal, så har ett kontrakt med en, enligt Grells, mycket kunnig servicefirma upprättats men inte undertecknas. Det är nog med all sannolikhet gjort när ni läser detta.

Allmänt sett så är inte Atari något undantagsfall i denna ekonomiska kris som vi just nu lever oss genom. Commodore har bla sagt upp hälften av sin personal i Sverige och Norge, och andra datorföretag satsar på att distribuera och lagervålla från andra länder än Sverige.

Personligen tror Grells Westman att det som nu händer bara är till fördel för Atari. Med en generalagent som bara skall ta hand om Sverige kommer man mycket närmare kunden, och kan visa sin support på ett helt annat sätt än tidigare. Pressmeddelanden till hos Atari registrerade återförsäljare finns vid denna tidpunkt ute, men hur lång tid hela omorganisationen kommer att ta går inte att säga. Men vi hoppas väl ändå att allt ordnar sig till det bästa till slut.

GFA lägger ner ST-supporten??

Senaste rykten säger att GFA inte längre skall supporta GFA för ST-maskinerna. Detta kommer istället att göras av Richter Distributor, där 4 programmerare skall utveckla GFA vidare för ST/TT och Falcon-maskinerna. Compilern och interpretern kommer att få ett helt nytt utseende. Alla som är registrerade ägare av GFA Basic kommer att supportas, och man säger att GFA version fyra kommer att finnas tillgänglig runt slutet av detta år, möjligtvis i början av 1993 för oss i Sverige. I Tyskland kommer priset att ligga på runt 70 - 100 DM (för registrerade användare).

Rolf Johansson

Svenska Atari Klubben Box 47061 402 58 Göteborg
Tel 031 - 48 14 24 BBS Tel 0302 - 364 68 Postgironr 491 75 44 - 1

Vi på redaktionen vill tacka alla som har bidragit till att detta nummer har blivit till. Vi hoppas på mer bidrag till nästa nummer.

Mvh Stefan Johansson

Chefredaktör & Ansvarig utgivare:
Stefan Johansson

Redaktionen:
Lennart Ericsson
Björn Rydh

Medarbetare:
Patrick Reinthal
Rolf Johansson

Införda bidrag honoreras med en valfri PD-diskett från SAKs PD bibliotek, uppge namn och adress.

Synonym får användas förutsatt att redaktionen känner till vem som står bakom synonymen.

Bidrag till tidningen kan och bör lämnas på diskett gärna i ASCII format, andra format fungerar också. Brev emotages också.

Redaktionen förbehåller sig rätten att fritt redigera inkomna bidrag.

Medlemskap i SAK

Betala 100.- för enbart medlemskap.
Betala 125.- för medlemskap och startdiskett.
Betala 125.- för familj inkl familjediskett.
Betala 150.- för familj och båda disketterna

Pd disketter kostar 55.- och för medlem 40.-

Vid beställning av PD disketter och samtidigt intäde i klubben kostar PD disketterna 40.-

Skriv tydligt på inbetalningskortet!!

Vi tittar in i Falcon!

Imponerande presentation

Äntligen - efter lång tids väntan visades den slutgiltiga modellen av Atari Falcon 030 upp, på Düsseldorfsmässan i Tyskland vecka 34. Presentationen bjöd på flera överraskningar, och ordet "positivt" susade hela tiden genom mässlokalerna. Det fanns inte mycket att klaga på. Öppningstalet hölls av Hr. Tramiel, på, såklart, en Atari Falcon 030. Hur?

Tja, en mikrofon inkopplad i datorn, kontrollprogram för volym, bas och diskant och utgång till högtalare. Det du! "Det var som en dröm att få se Falcon", uttrycker sig Jesper på Computer Corner, som har stått för den mesta informationen för denna artikel. "Grafiken var helt otrolig, till och med en del fotografier som jag har sett, förlorar genast kvalitet här. Ljudet var också helt ofattbart. Jag letade febrilt efter orkestern, men det VAR Falcon som spelade!"

Vad ÄR Falcon?

Utifrån sett så kan man nästan tro att det är en vanlig STE, förutom det faktum att Falcon har SVARTA tangenter med vit text, plus en ny, riktigt fin logotype vid diskettstations-indikatorn. Baksidan är också rejält ommöblerad. En liten nackdel är att joystick/mus-portarna fortfarande finns under datorn, men vem vill klaga NU? Jag bara frågar. Dessutom följer den vanliga ST musen med datorn, vilket också är ganska uppretande. Atari behöver väl inte kosta på sig SÅ mycket för att konstruera en ny mus. Näja, det finns ju ersättningsmöss som tur är.

Vi tittar in i datorn...

Inne i datorn finns det VÄLDIGT mycket nyheter, och det är ju dessa som gör datorn till just DATORN med stort D.

Vi har bl a en ny systemprocessor, Motorola MC68030 med 16 MHz

Falcon 030 har landat!

och cache, precis som i TTn. Dessutom finns det kortplatser för matematikprocessorer Motorola MC68881/68882 på 16 MHz. Signalprocessorn Motorola DSP 56k på 32 MHz, med 32K x 24 bit SRAM utför 16(!) MILJONER instruktioner per sekund. Det nya blittret arbetar med frekvensen 16 MHz, och är kompatibelt med STns blitter. ROM-minnet ligger fortfarande på 512KB, medan RAM bjuder på lite nyheter. Minsta maskinen i Sverige kommer att ha 4MB som standard, och den kan uppgraderas till 14MB. Som minnesmoduler används inte längre SIMM-moduler, utan TTs RAM-moduler, vilket tyvärr är lite dummare. Dels är dessa dyrare och ska man uppgradera från 4MB till 14MB får man plocka ut de fyra och sätta i 14 nya. Men man kommer säkert på en bra lösning till det också. Företagen börjar väl sälja "sina" egna olika alternativ för uppgradering efter ett tag. Som tillval finns batteriuppackad RAM, dvs slut på polisanmälda raseriutbrott, nu kan man jobba på utan risk att förlora osparad data. På mässan hade man batteriuppackningen i maskinerna, så frågan är om det kommer att säljas med datorn eller om det bara var för demonstrationens skull.

Disketter och hårddiskar

I Falcon finns naturligtvis en 1.44MB diskettstation, och det kan sannerligen behövas. Givetvis helt PC-kompatibel. Slut på att köpa 720KB disketter, nu gäller bara High Density! Falcon kommer att säljas både med och utan inbyggd hårddisk. Ja, det är faktiskt sant, man har lyckats få ner en 2,5 tums-hårddisk mellan trafon och diskettstationen, dvs i mitten längst bak. HDn kommer att förekomma i flera storlekar, minsta ligger på 40MB och största på 120MB. Antagligen kommer det även att finnas storlekar om 60, 80 och 100MB.

Grafik

Otrolig.

Det hade kanske räckt med det ordet?

Men jag antar att ni vill veta lite mer detaljerat vad Falcon klarar av. Färger finns från en pallett av 262144. Annat än 4096, eller hur?

I SuperVGA upplösning (kräver SuperVGA monitor): 640 x 480 x 256 färger 320 x 480 x 65536 färger 320 x 480 x 32768 färger med Overlay-Bit Normal RGB/TV: 768 x 480 x 256 färger med Interlace 768 x 480 x 65536 färger med Interlace 768 x 480 x 32768 färger med Interlace och Overlay-Bit
Normal ST: 640 x 400 x 2 färger 640 x 200 x 4 färger 320 x 200 x 16 färger

Kombinera själv

Använder man Falcon så får man inte välja läge för läge, som i en ST, utan man kombinerar själv sin upplösning. Hårdvaruscrollning finns i alla upplösningar. För er som undrar vad Interlace är så har jag fått följande förklaring. Datorn ritar varannan rad på skärmen varannan gång, således ritas rad 0, 2, 4, 6 ... upp första gången skärmen uppdateras, andra gången ritas rad 1, 3, 5, 7 ... upp. Man får då känslan av att upplösningen är större än den egentligen är. Det flimrar lite i överkant och underkant, men detta är närmast obetydligt. I de lägen som har Overlay-Bit, har jag uppfattat det så att man skall kunna GENLOCKA direkt, dvs blanda datorgrafiken med en videosignalkälla, för att t ex lägga in texter i sina videoinspelningar eller för TV-studios som vill ha logotyper och animerade sekvenser i sina produktioner.

Ljud

I Falcon sitter ett 16-bitars DMA ljudchip, som ger 8 kanalers ljud, med en frekvens på 50KHz. Om vi jämför det med CD, som har ca 44.1 KHz, så kan Mr Music snart börja ge ut DISKETTER med senaste låtarna på, så vi Falconägare kan lyssna på DATORN och inte på CD:n. Det finns även möjlighet att spela 8 bitars stereo DMA-ljud, som är kompatibelt med STE, TT030 och Mega STE, och naturligtvis finns STns tre gamla internkanaler kvar. Ingång för stereomikrofon kanske kan tilltala någon. Det betyder bl a att man kan sampla direkt i datorn. Eller använd den som en förstärkare som Tramiel gjorde, starta en radiostation... Vilka möjligheter!

forts

forts falcon

Utgångar då? Ja, en stereohörlursutgång borde täcka det mesta. Alltså är de två AUX-portarna borttagna och ersatta med denna port. Antagligen märker man ingen skillnad, det enda kan väl vara att vissa anser att denna port blir klenare som hörlursutgång. Det finns även en inbyggd monohögtalare i datorn, som stöd för vissa skärmar som inte har högtalare inbyggd.

Nya och gamla portar

En kort genomgång av portarna i datorn: Den parallella porten finns kvar, används oftast till printer. Modem/RS232 porten har minskats till 9 pinnar, som är standard. MIDI portarna är oförändrade, likaså Cartridge-porten. DMA-porten har försvunnit och ersatts med en SCSI-II port. LAN (local area network) port för lokala nätverk, som är kompatibelt med Mega STE och TT030. På mässan hade man kopplat ihop Falcon, TT030 och Mega STE, och satt glatt och förde över filer från hårddisk till hårddisk. TV-utgång och en ny monitorkontakt för support av SuperVGA.

SCSI-II porten

DMA porten är borttagen och ersatt med SCSI-port istället. Alla hårddiskar som ska anslutas till Falcon 030 får ha SCSI kontrollerkort. Eftersom bl a Ataris egna laserprinter använder DMA-porten, så har man valt att lägga DMA-signalerna "i bakgrunden" hela tiden, med rätt avkodare i SCSI-porten så kan man alltså utan problem köra laserprinter på Falcon 030.

DSP-porten

DSP-porten är en mycket användbar port, som kan användas till mycket pga sin koppling till den digitala signalprocessorn. Och porten är SNABB! Använd den för att direkt koppla in telefonlinjen in i datorn, och kommunicera som med modem i upp till 14400bps. Eller använd den för att faxa och låtsas vara telefonsvarare, utnyttja den på jobbet för digitala konferenssystem eller vänliga röster vid köer etc. Analysera mänskligt tal, använd den som akustisk equalizer, mätinstrument eller styr robotar. Möjligheterna är ofantliga.

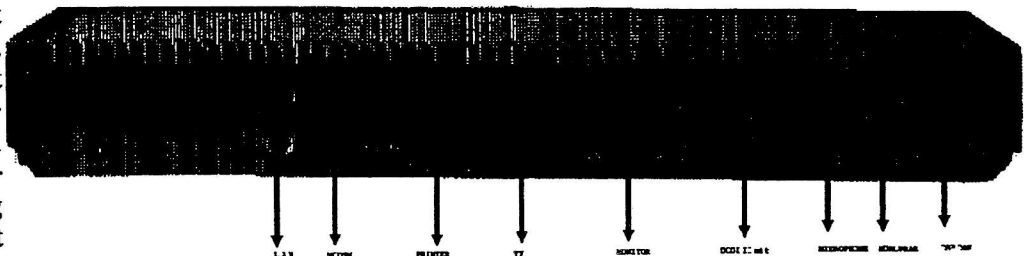
Operativsystemet

Atari har utvecklat ett helt nytt operativsystem som de kallar Multi-TOS. Fördelen med det systemet är att det har ÄKTA multitasking, dvs man kan alltså köra flera program samtidigt. Man Kan utnyttja det på flera sätt, ringer du en BBS och hämtar hem en stor fil, kan du byta program och skriva ut i 1st Word Plus, och medan datorn hämtar filen och skriver ut ett dokument kan du starta ett PD-spel och roa dig med under tiden. Bara fantasin och programmerarna sätter gränserna för vad du kan göra.

Rykten har dock gått om att Atari skulle distribuera TOS 4.05, eftersom man ville arbeta mera på Multi-TOS. Vilket operativsystem som

Falcon eller dö...?

Nu har Atari verkligen gjort en dator som är värd att kallas Falcon. Vad som återstår för att den skall sälja bra och bli friskt omtalad är bra marknadsföring. Missar Atari detta, så tror jag inte att Atari kan komma igen så lätt. När man har skapat en sådan dator som Falcon MÅSTE man helt enkelt marknadsföra den på rätt sätt. Helt klart är ju att det finns ofantliga möjligheter med datorn, den slår ju ut nästan allt! De grafik och ljudmöjligheter som finns går inte av för hackor. Inte i den prisklassen i alla fall. Man antar att den minsta maskinen, 4MB och utan HD, kommer att ligga på ca 6000:- i Sverige. När den kommer till Sverige är inte helt klart, men antagligen i slutet av sep-

kommer att säljas med datorn vet jag inte, men allt säger ju att det blir Multi-TOS. TOS 4.05 skulle vara ganska snyggt, enligt uppgifter, med bla 3D-effekter i GEM.

Multimediamaskin

Med de grafik- och ljudmöjligheter som finns, kombinerat med den otroliga hastigheten och minnesmöjligheterna, finns alla möjligheter i världen för Falcon att slå sig fram i multimediasektorn. Otroliga databaser med grafikanimationer, tal och musik kan säkert skapas och användas på ett effektivt sätt. Vad som krävs är ju dock att någon börjar med att skriva program som kan användas till detta, och det gäller ju allting. Någon måste ju skriva programmen så att man får nytta av sin Falcon 030. Vad jag också skulle vilja se är att TV-produktionsbolag, typ lokala, börjar använda datorn. Med priset och kvaliteten borde det väl vara ett minst sagt självklart val för grafikbehandling inom produktionerna.

tember. Har ni tur finns den ute när ni läser detta! Atari säger att de ska satsa på en modell 040 också, som ska komma 1993. Antagligen blir det en Mega-modell av Falcon, men eftersom den heter 040 så kommer ju en 68040 processor in i bilden också. Den som väntar får se.

Ett stort tack till Jesper Karlsson på Computer Corner, för all information och berättelser om Düsseldorf-mässan och Falcon 030. Jag tackar också alla andra som tjötat på/med mig. Ingen nämnd, ingen glömd! Utan er hjälp hade inte detta varit möjligt!

Computer Corner kommer att sälja Falcon 030.

Adress och tel. nr:

COMPUTER CORNER

Göteborgsvägen 91 433 63 Partille
Tel: 031-26 50 74

Rolf Johansson

Insändare

HEJ!

1. Jag vill värva en ny medlem.
2. Jag har ett ritprogram som heter Hyperpaint. Jag får fram det och kan rita, men hur får jag det utritat på min skrivare. Jag får bara utskrivet koderna. Skrivaren är en 10" 135cps IBM/EPSON mode WITH NLQ. Jag har fått den begagnad och den har använts till en IBM dator tidigare. Är det något som behöver ändras på den?
3. Jag och Rolf, som jag anmäler som medlem i detta brev, är intresserade av att uppgradera våra datorer ATARI 520STE. Hur skall vi gå till väga? Vad kostar det?
4. Jag köpte min ATARI begagnad för ca 1 år sedan och är helt självlärd. Det är inte mycket jag kan eftersom jag aldrig hade varit i närheten av en dator. Jag skulle vilja lära mig att använda de program som jag fick med. Vart vänder jag mig? (ST-Organiser, First Basic).
5. Barnen vill köpa spel, men var får jag reda på vad det finns för spel? Den ena vill t ex ha ishockey, finns det till ATARI?
6. Jag saknar nr 1/92 av Svenska Atari Magasinet. Går det att få den? Hälsningar Annika Andreasson.

SVAR 1. Kanske ännu en lycklig vinnare?! Vi skickar en trisslott för att du värvat en medlem.

2. Ang. Hyperpaint så är det mer en inställning av skrivare än programfel. Om manualen finns bör man slå upp delen som handlar om DIP Switchar, små inställningsknappar, som ställer in skrivaren för landskode, IBM eller Epson läge, Grafik/Standard (i Epson läge) Karaktär 1 eller Karaktär 2 m.m. Det är väldigt viktigt att ha skrivaren avstängd när man ändrar switcharna, i annat fall registreras inte ändringen man gjort. Det är väldigt bra om man noterar dipparnas inställning innan man börjar, för att veta grundinställningen. Det är ju bra om man noterar dom ändringar man gör för att hålla reda på vad som fungerar eller inte fungerar. Följer man dessa råd så kan man inte skada skrivaren. Man har möjlig-

het att experimentera med dom program man vanligtvis använder.

3. En uppgradering av STE maskiner kostar nu ca 1400:- - 1600:- till 4 meg. Nu finns det nog många som har köpt billiga simmar eller via kompisar. Vi köper simmar från företag och priset varierar enligt gällande dagspriser.

4. Jag råder dig att skaffa en manual till varje program. Är det någon som känner sig manad att hjälpa till?.. Kontakta klubben.

5. W.Post är ett bra företag att börja med. SE nr 1/92.

Eller ring 031-88 48 59.

6. Nr 1/92 kommer på posten.

Script-problem

Jag använder Script ordbehandlare och njuter av många vackra utskrifter på min Star LC24-10. Tillgången på fonter är god, även om många saknar svenska och andra specialtecken. Jag väntar på en fonteditor, som jag beställt från ST Club i Nottingham, för att kunna lösa detta problem.

En smolk i glädjebägaren är emellertid att vissa rader blir lägre vid utskrift, inte mycket men fullt synligt. Skrivaren står inställd på standardläge. Kan någon tala om hur man råder bot på detta? Script arbetar ju rent grafiskt och därför förstår jag inte varför det blir så här.

Mats Envik

medlem 438

Har Du ett svar på detta? Varför då inte ta och skriva till S A K.

Red.

Skriv till S A K
under adress:
S A K
Box 47061
402 58 GÖTEBORG

Varning!

Till er som har hårddisk och även andra som har svårt att göra backup stup i kvarten.

Jag vill varna för packningsprogrammet LHArc 2.01-versionerna (i mitt fall 2.01M). Om utrymmet på en diskett/hårddiskpartition inte skulle räcka till att packa upp en eller flera filer, kommer programmet att skriva lite varstans på disketten/hårddisken. Dessutom kommer den att skriva detta i FAT-sektorn på disketten, var den lägger filerna. Detta får till följd att dubbelanvända sektorer uppstår. De program- och textfiler som egentligen ligger på dessa sektorer blir skadade. Programfiler blir oftast helt söndertrasade, och textfiler ser ut lite hur som helst.

Fenomenet upptäckts lättast med Ataris eget diskutilityprogram CHKDSK 3, men kan inte lösas på något annat sätt (så vitt jag vet) än genom omformattering av disketten, eller ompartitionering av den drabbade hårddisken.

Själv har SAK:s BBS drabbats av detta ett par gånger. Ni som har försökt spela spelet The Lucky Wheel i basen, har upptäckt att inget syns på skärmen. Detta ska (hoppas jag) vara åtgärdat nu.

///Patrick Reinthal

Ordföranden begär ordet!

Det händer inte ofta att Ni ser denna rubrik i vår eminenta tidning. Mest beror det på att jag inte har så mycket att tillägga utöver det vår redaktion ber om, att NI, som medlemmar bör hjälpa till med, för att göra tidningen och klubben ännu bättre.

Skriv till SAK

Nu vet jag att många säger att "jag inte har något (vet inte vad) att skriva om". Ett förslag från mig är att börja med de frågor Ni inte har fått svar på, varken från handlare eller manualer.

En bra början är ju att tala om vilken datortyp Ni använder, STF, ST-FM, STE, Mega ST, Mega STE, TT, vilket Tos Ni har i maskinen, 1.0, 1.02, 1.4, 1.6, 1.62, 2.00, 2.05, 2.06.

Hur får man nu reda på allt detta?

Jo, ett litet PD program, "Private eye", talar om en stor del av det. HARLEKIN, som innehåller en massa ACC-ar, visar också dessa uppgifter.

Du som inte har ställt in maskinerna i garderoben kanske använder dig av något program Du tycker är bra?

Du har kanske en massa program, som Du inte vet hur de fungerar till 100%?

Varför inte fråga våra medlemmar om detta? De kanske till och med kommer med lösningar många kan ha nytta av.

Löst problemen...

Du kanske har löst problem? Varför inte skriva och berätta hur Du gjorde? Det hjälper säkert många som inte har kommit lika långt som just DU har gjort.

ATARI Corp

Ett tillrättaläggande är på sin plats. Många tror att Atari Scandinavia har gjort konkurs. Inget kan vara mer fel.

ATARI SCANDINAVIA har haft hand om försäljningen i de nordiska länderna Sverige, Norge, Danmark och Finland. Försäljningen i våra grannländer har gått väldigt dåligt medan den i Sverige varit. Det innebär att det inte behövs en så stor organisation för Norden.

Det som händer är att Holland blir det land som kommer att serva

Norden med maskiner. Just nu söker man efter någon/några som kan bli svensk generalagent/distributör. Omorganisationen är enbart företagsekonomisk och skall förhoppningsvis inte innebära några problem för "gamla", nya och förhoppningsvis framtida Atariägare.

Att beskylla SAK för att ha del i nedläggningen är helt missvisande. Detta skall endast lasta företagsledningen i Atari Scandinavia för, som inte lyckats föra företaget framåt i den takt huvudmannen önskat. Vi ska vara medvetna om att det inte var speciellt länge sedan Atari gjorde en upprepning på Järfällakontoret (ca 2 år sedan) och skapade Atari Scandinavia, samt avskedade en massa bra människor, som vi hade verkligt fin kontakt med.

Vi i SAK drabbas inte på något annat vis än att det inte blir någon mäsas i november. Värre blir det för 1ST Club som har en stor del av tidningens annonser vilande på just Atari.

Vi vill att alla Ni medlemmar skriver ett brev i månaden, om inte annat bara för att säga hej. Alla som skriver minst en A4 sida, lagd på diskett, i ASCII-format, får välja en PD. Den läggs på den diskett som Niskickar in.

OBS! ASCII OBS!

ASCII gör att redaktionen slipper en massa arbete, dels med att skriva in materialet och dels på att ta bort en massa "skräp" (det blir det om det sparas i annat format) och det är det samma som att spara tid (*Hur man nu kan spara den? Red.*)

Kommer det in ordentligt med material, kan redaktionen kunna ligga ett eller flera nummer före i sin planering av tidningen.

Debattinlägg

Ett debattinlägg från medlem nr. 50, Wadén, finns på annan sida i tidningen.

Du undrar varför vi inte finns med

i SHN (*Svensk Hemdator Nytt*) längre. Det beror dels på att det inte finns någon som har lust att skriva artiklar dit, sedan Ingemar Isakson, av tidsbrist, blev tvungen att avsäga sig detta uppdrag. Dels på att den Atariansvarige på SHN inte tog in de artiklar, som redan var inskickade. Beskedet vi fick var att det var p.g.a platsbrist.

När jag läser ditt debattinlägg vet jag inte om Du med SAK menar alla medlemmar eller bara oss i styrelsen. Menar Du alla medlemmar håller jag med i stora drag. Menar Du styrelsen är Du ute på djupt vatten, eftersom vi i styrelsen har tagit vårt ansvar.

Vi är från början vanliga medlemmar, utan några större kunskaper om vår dator eller dess program, men med en vilja att lära oss. Bästa sättet är faktiskt att erbjuda sig att göra något för föreningen. Man blir då tvungen att fråga och lära sig. Frågorna kan bli "hur dumma som helst" utan att någon reagerar annat än att Du får det svar Du behöver.

1200 medlemmar

Tro inte att ca 1200 medlemmar skulle kunna påverka ett programföretag i England, Tyskland eller Ataris huvudkontor i USA.

Möjligtvis om alla Atariägare gick samman och bildade en enda gemensam förening.

Det betyder inte att man måste lägga ned den förening man redan har eller är med i. Däremot fodras det många och därtill aktiva medlemmar

Program..

Det var program med när Du köpte datorn. Där ligger Du ett steg före oss som köpte 1987/88. Då följde det inte med någon programvara.

Jag har varit ledare för en kurs och använt mej av 1040 STE's familjepaket. Kursen var uppbyggd som en grundkurs i datoranvändning. Eftersom jag inte kan allt, måste jag ha hjälp när det gällde vissa delar av kursen. Leif-Ake Andersson kom och hjälpte till med kalkylprogram, STkalkyl, som fanns med i paketet och LDW-power, som är ett kraftfullare kalkylprogram. Ingemar Eriksson hjälpte till med STOS-programering.

forts

Ordföranden har fortfarande ordet

Styrkan hos föreningen är just denna, att någon är bra på ett visst program och hjälper till.

Vi i styrelsen har inte sagt att det är fel programvaror eller att vissa program inte har något värde. Tvärtom, vi säljer både kommersiella och PD-program. När det gäller de kommersiella rekommenderar vi bara dem där vi vet att vi kan hjälpa till. Om det skulle bli problem. T.ex. när det gäller programmering rekommenderar vi GFA Basic enbart för att vi har två medlemmar som är väldigt duktiga just i detta program och inte för att favorisera programmet.

Dom flesta butiker är villiga att sälja program, eftersom de tjänar bra på det. Däremot tjänar man inga pengar, när kunden kommer tillbaka och ställer frågor och kanske läser upp säljaren i timmar. Istället säger man; "läs i manualen" (i och för sig ett gott råd). (Finns det manualer??? En på red.)

ATARI vs AMIGA

När det gäller Amigan beror det troligen på att de medlemmarna är mer aktiva än Atariägarna. Det kan även ha att göra med försäljnings-

volymen av maskinerna, det säljs ju fler av PC, MAC och Amiga.

Kreativ kritik

Att kritisera är helt OK, om man gör det kreativt.

Ett brev, som bara ger pekpinnar hur styrelsen skall arbeta eller hur tidningen skall skötas är att kritisera, men inte speciellt kreativt. Ett par exempel: Christer Ericsson, Stockholmsavd, han skrev och påtalade att det fanns andra programmeringsspråk än GFA Basic, som kritik. Efter det har han skrivit några artiklar om Hisoft Basic. Detta är kreativt!

Är det någon som har problem med Hisoft Basic och skulle vilja ha hjälp, kommer Christer att hjälpa till efter bästa förmåga. Eftersom det inte har kommit in några brev med frågor angående programmet, får man anta, att dom som har basiken är duktiga och aldrig har några problem. Kan Ni sen förstå om

Christer tycker att det blir tråkigt att skriva, när ingen hjälper till med tips och frågor?

Det samma gäller STOS-reporten Rolf Johanson, som gärna skriver, men vill att NI hör av er med frågor och tips. Tydligt finns det inga problem här heller. Varför ska vi då ha med en STOS-artikel, om den inte fyller någon uppgift?

Påpeka fel

En nybliven medlem skrev och påpekade att hon hade hittat fel i den listning som var med i tidningen. Hon hade även fixat till problemet, men inte skrivit till oss och meddelat felets art.

Vill Ni att artiklarna ska fortsätta måste Ni hjälpa dem som skriver, med frågor och tips. Vill Ni inte stoltsera med namn, för att Ni tycker att frågorna är dumma får Ni gärna använda er av pseudonymer. Redaktionen måste dock veta vem ni är, för att kunna publicera artiklarna. Underteckna artikeln/insändaren med "alias nisse" därefter namn, adress, gärna telefonnummer, och gärna vilken maskin som använts.

Äldre generationen

I några brev börjar brevskrivaren med: "Jag tillhör den äldre generationen och platsar kanske inte riktigt". Med detta antar jag att Ni tror att vi som sitter i styrelsen är väldigt unga, ca 15 år eller så, men faktum är att medelåldern i styrelsen är 35-40 år.

De flesta i styrelsen har kommit in, inte för att de är proffs, utan för att de som nybörjare ville lära sig att använda datorn. Ett par undantag finns dock. De är väldigt kunniga och sysslar med datorkunskap i sitt arbete.

Åldersskäl att inte skriva, är ett dåligt skäl. Man är inte äldre än man känner sig, i varje fall inte till sinnet.

Kent Andersson

Bra PD-Program.

Jag tillhör en av dessa som ville använda min dator för registerhantering. Jag sökte länge bland alla de registerprogram som finns. Först tittade jag på de kommersiella program som finns, men de flesta av dessa tycker jag är väldigt krångliga att använda. Till sist hittade jag ett Sharewareprogram som jag tycker är det bästa registerprogrammet på marknaden. Det heter Profibase 0.22C och är ett tyskt program.

Dyrt?

Jag betalade in de 15 Dm som begärdes och fick en inbunden, utförlig manual över programmet. Med hjälp av denna och en tysk ordbok så är det inte så svårt att komma igång med programmet. Det finns många exempel i manualen.

Så över till programmet: Först lite data om det:

Maximalt 2.147.843.648 poster i varje register. (Teoretiskt***)

Maximal poststorlek 70 kByte

Max 64 fält per post

Max 1127 tecken per fält

Flera indexfält

Dynamisk databehandling

Stöder floppy hårddisk och ramdisk

Flera olika maskdefinitioner

Många sökmöjligheter

Olika sorteringsmöjligheter

Olika utskriftsformat

Olika listformat

Olika hjälpbildskärmar

Komplett GEM-hantering

En kort beskrivning av programmet. Man börjar med att ge registret ett namn och bestämma hur registret skall se ut:

Sedan:

- 1) Namn på fältet
- 2) Antal tecken i fältet
- 3) Vilken typ fältet skall vara. Det kan vara text, numeriskt, datum, tid. Kul med datum och tid är att man kan ha automatisk inläsning av dessa. Programmet läser in systemdatum och/eller systemtid.

- 4) Särskilda villkor för fältet. Tex. plikt (du måste skriva in något), index (det går snabbare att söka på dessa fält), automatik (automatisk inläsning) Nu är det bara att börja skriva in dina data.

Sökning:

Man kan söka på enskilt fält. Hela ordet, delar av ord, oberoende av stor eller liten bokstav, bokstavskombination var som helst i ordet/frasen.

Man kan sätta in ett villkor på varje fält i posten. Samma villkor som i föregående exempel.

Utskrift:

- 1) Mask för enstaka utskrifter, tex adressetiketter. Man kan ha hur många maskfiler som helst

- 2) Mask för listutskrift, samma här, man kan ha hur många listfiler som helst.

Detta var lite grann om det i mitt tycke bästa registerprogrammet. Om någon blev intresserad av detta program så hör av er till mig. Jag har detta program och ca 680 andra PD-diskar till ATARI:n.

Börje Karlsson 0490/19906

Välkommen till modemarnas.....Del II

Hej igen, alla modemare!

Hur många markeringar har du spenderat sen sist?

Du har säkert stött på en hel del frågor. Var inte rädd för att fråga om saker och ting. Vi har alla varit gröna en gång i tiden, så även jag. Så här gör du för att nå mig:

* Metod 1 består i att du försöker "ropa" på mig. När du trycker "Y" på huvudmenyn i basen spelar datorns högtalare en sång för mig, om monitorn är på. Hör jag detta, hoppar jag in och du kan snacka med mig live. Du ser detta på att det dyker upp "SysOp Chat Interrupt. Hi (ditt namn)! How's life?"

Det är Alltid SysOp som börjar att skriva. När du har skrivit vad du vill ha sagt, trycker du TVÅ gånger på Return, så ser jag att du är klar. Det finns vissa roliga saker som kan hända när man chattar (som det så fint heter på bästa svengelska). Skriver du AMIGA byts detta ut mot AAAARRRGHHHHH!!! Skriver du MS-DOS byts detta ut mot YUCK! Det finns en hel del sådana uttryck... Skriver du för långsamt dyker det upp <Yawn!> på skärmen.

*** Vill du inte chatta med mig, eller om jag inte är hemma, kan du skriva ett brev. Du kan skriva antingen till 'SysOp' eller till 'Patrick Reint-hal'. På Subjectraden skriver du vad brevet handlar om. Sen är det bara att börja skriva. Skriv INTE med Caps Lock nedtryckt, det ser fult ut. Basprogrammet har en funktion som gör att du inte kan skicka brevet om det bara innehåller versaler, svordomar och fula ord.**

En blankrad skjuter du in genom att trycka Mellanslag-Return. När du vill ändra på något eller då brevet är färdigt, trycker du Return på en ny rad, så får du upp en meny. Det mesta är ganska självklart. Använd [S]ave Msg för att spara brevet i basen. Tryck [H]elp så får du mer hjälp om övriga menyval. Glöm inte att avsluta ditt brev med "Med vänliga hälsningar..." (vanligtvis förkortas detta Mvh), det ser trevligare ut för den som ska läsa breven. Du gör på samma sätt när du vill skriva brev till någon annan, eller svara på (Reply) andras brev.

AAO

Ett sorgligt kapitel! De två mest kända av de bästa BBS-programmen (MichIron och QuickBBS) som finns till ST:n klarar inte av att sända/ta emot ASCII-tecken större än 128 (decimalt), och hit hör även de svenska bokstäverna ääö och tyska ü. Så vad gör man? Innan IBM antog den ASCII-teckenstandard som senare skulle antas av alla dagens persondatortillverkare (utom Amiga...), använde t.ex. svenska ABC-datorerna en ASCII-tabell som bara gick upp till 128 (decimalt), den s.k. 7-bitars ASCII-tabellen. Efter Z kom ÄÖÄÜ (Varför denna ordning, vet jag inte).

På både IBM PC och Atari ST(E)/TT ligger här $\{\}$ för små bokstäver, och $[]$ för stora bokstäver, så man antog dessa. Använd dessa du med om du upptäcker att du inte kan skriva med riktiga å ä ö ü i en bas. Här kommer en översättningstabell. (Du bör undvika automatiska översättningstabeller innan du har lärt dig dessa!)

Å -]
 Ä - [
 Ö - \
 Ü - ~
 å -)
 ä - (
 ö - |
 ü - ~

Det svenska tecknet Ê (ë) vet jag inte vad den har för motsvarighet. Om det är någon som vet, är jag tacksam om du tar kontakt med mig.

Olika typer av brev

När du skriver ett brev till SysOp eller någon annan som du vet finns i basen, skriver du ett s.k. lokalt brev. Det är brev som stannar i basen, och endast kan läsas i den bas du skrev brevet i.

Sedan finns det andra brev som skickas vidare till andra baser. Net-mail och Echomail kallas dessa.

Netmail är privata brev som du skickar till någon du vet ringer en speciell bas, någonstans i världen. Echomail är öppna brev, som vem som helst kan läsa i alla baser som är anslutna till det nätet du skriver i. SAK Stockholm förklarade detta så fint för ett par nummer sedan, så jag hänvisar dit.

Skriv bara lokala brev tills du har lärt dig det, innan du ger dig in på net- och echomail.

Filer

Givetvis kan man föra över filer till och från basen också. Det är antagligen vad 90% av tiden du är uppkopplad, kommer att gå åt till.

Kom ihåg - lämna ungefär lika många filer som du tar hem, det tjänar du på i längden. Det är så alla nya filer du ser i basen, har hamnat här

forts

har.

Svenska 3. 21. 11. 1988. 22.00

De har 118 skåtar kvar idag

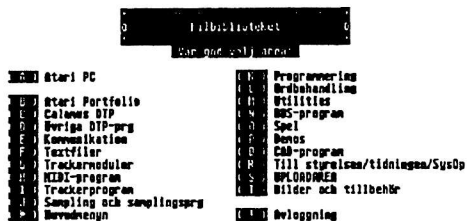
Sommarsen chans! >>>

- U. Breve och modellanden
- S. Filer och program
- T. Telling!!!
- M. Anslagstavlen
- S. Solens spel
- U. Version av Beck.HMS
- J. Inställningar
- V. Rapa på Spede
- S. Övervakning

[illegible]

Tryck [Return] för att fortsätta...

forts modemarnas.....Del II

Olika typer av filer finns i olika typer av areor. (INTE Siggars!) Välj den area som du är intresserad av. Välj Lista filer för att se vilka filer som finns, eller ta hem basens fil-lista och sitt hemma och välj (Det tjänar du på i markeringar!)

För att ta hem en fil, välj [D]ownload, [H]ämta, eller liknande. Du får en meny med ett antal filöverföringsprotokoll. Ett protokoll är en metod för att kontrollera att överföringen går rätt till, utan fel m.m. Det är viktigt vilket du väljer.

Transfer protocols available:

X Xmodem, CRC or Checksum,
K Xmodem 1K,
Z Xmodem,

H Help,
Q Quit.

Select :
Kontrollera i ditt terminalprogram vilka protokoll som det stöder. FZ-DS-Term klarar alla som SAK (Q)BBS har. Börja med Zmodem. Finns inte detta, ta Ymodem, sedan Xmodem 1K, Xmodem CRC, och om INGET ANNAT hjälper eller fungerar, ta Xmodem. Zmodem är klart bäst, både i snabbhet och i tillförlitlighet. Zmodem klarar att föra över med 97-99% av modemets maxhastighet, medan Xmodem inte klarar mer än 30-50%.

Ymodem och Zmodem klarar av att föra över flera filer efter varandra utan att man behöver välja varje fil i basen mellan varje överföring.

Det finns ett nytt protokoll till ST:n som heter Janus. Med den kan du ta emot och skicka på samma gång, SAMTIDIGT som du snackar med SysOp! Total hastighet är ungefär samma som Zmodem. Liknande finns på PC, fast där heter det Bi-modem, och är mycket buggigare.

Näväl, du har valt protokoll. Nästa steg är att välja vilka filer du vill ta hem. Vid Ymodem och Zmodem skriver du samtliga filer efter varandra. Wildcards (* och ?) är tillåtna.

Om du inte redan har tagit hem alldeles för mycket, och om samtliga filer finns, kan överföringen starta. Du kan (i alla fall i QuickBBS-baser) välja om du vill logga av automatiskt efter filöverföringen, eller avbryta. Autoavloggning är rätt smart, du kan då gå och göra annat under tiden, och basen lägger på när allt är klart - inga onödiga telefonmarkeringar.

File : GEN_IMG.LZH

Total Size : 3,872 bytes

Protocol : Zmodem

Blocks : 24

Approx Time : 8 Minutes.

Zmodem brukar starta automatiskt i terminalprogrammet. De övriga protokollen får du starta själv. I FZ-DS-Term trycker du på F5, och sedan Receive. Välj det protokoll som du har valt i basen. Har du konfigurerat programmet rätt ska överföringen nu starta. Glöm inte att ha en diskett/hårddiskpartition som har tillräckligt med utrymme för att lagra de filer du vill ta hem.

På samma sätt gör du när du ska ladda upp något program till basen. OBS! Packa dina program med LHarc eller STZip innan du laddar upp dem, då tar de mindre plats och överföringen går fortare. Dessutom är det ingen risk att virus hamnar på programmen, om nu basen skulle ha sådana på bas-hårddisken (jo, det finns faktiskt baser som är fulla med virus!) SAK:s BBS kollar av varje vecka efter virus, både med UVK och Sagrotan.

Många baser har en speciell Upload-area där du ska lägga dina filer du laddar upp. På detta sätt kan SysOp lätt kontrollera vad det är som laddas upp innan filerna hamnar i resp. area.

Spel - ett lätt sätt att ruina sig på! Det finns miljoner av Online-spel (Ett annat namn är Doors). Från Stars Empire Elite, där man ska försöka bli ensam härskare i rymden, till Tetris-spel! Vissa baser har ett röstningssystem där man kan rösta på olika saker som SysOp frågar. Man kan även skriva dit egna frågor. PC-baser brukar ha Global War, där man ska styra sina trupper över hela världen och försöka ta kål på varandra.

Mycket nöje

Som du ser finns det massor av selsättningar i baserna. Har du någon fråga om programmering, eller något spel du inte kommer vidare i, skriv ett brev adresserat till 'All' i någon bas. Efter ett par dagar har du garanterat fått svar. I baserna hittar du likasinnade människor på alla möjliga områden. Här hittar du eliten på C-programmering, äventyrsspelare, modemande, DTP:are, musiker och allt annat som man kan göra med sin dator. I en del baser finns även diskussioner om sådant som inte har någonting att göra med datorer, t.ex. Rasism, Television, Roliga historier, Religion, Politik, m.m.

Själv har jag skaffat mig 10-20 vänner via modem, som jag senare har träffat och umgåtts "analogt" med.

Till sist vill jag visa ett par av de miljontals teckenkombinationer man använder för att visa känslouttryck via modem:

:~) ;~) :-(:-D :-/ :-P :*) *~)
O:-) :-I

Om du inte förstår vad jag menar, vrid tidningen 90 medsols. (Hitta gärna på egna!)

I nästa nummer: Hur man sätter upp en egen BBS.

Tills nästa gång: Varde Carrier!

Patrick Reinthal

(SysOp S A K BBS)

Nytt Nytt Nytt

Dubbelsidig diskdrive 3,5 tum
1.44 Mb slimline: 995:-

HD interface för diskdrive 1.44
Mb 495:-

Svensk Tos 2.06: 395:-

Multisync switchbox för
samtliga Atari: 495:-

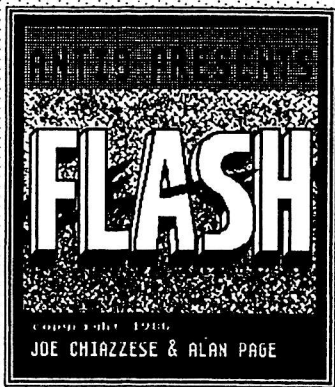
Multisync VGA 14 tum mono &
färg för samtliga Atari: 4.895:-

UG-Tronic AB

Tel 0340-534 00

Fax 0340-539 44

Tio tips vid modemande

» Läs alla meddelanden, även "Råd och notiser till nya användare", bulletiner, och meddelanden från SysOp. Här får du snabbt reda på allt om systemet, och om och när SysOp gör ändringar.

» Följ reglerna!! Du är gäst i SysOps dator. Ägaren har rätt att sätta upp regler, lika väl som du har rätt att sätta upp regler för de gäster som besöker dig hemma hos dig själv. Det är aldrig särskilt vänligt att försöka bryta sig igenom spärrar och regler. Det är du SJÄLV som förlorar på det i slutändan.

» Nästan alla baser har en hjälpmeny som du kan använda om du kör fast, typ ? för en hjälptext. Skulle du få allvarliga problem att hitta tillbaka till huvudmenyn, brukar * eller liknande hjälpa. Att lägga på "luren" är det SISTA du ska pröva, om t.ex. din dator skulle läsa sig. Det mesta är logiskt uppbyggt, som i en trädstruktur; breven på ett ställe och filerna på ett annat.

Det första du bör göra när du kommer in i ett nytt system, är att snabbt pröva alla menyvalen, så du lär dig var du hittar vad. Då går modemandet snabbt i fortsättningen, du får mindre teleräkning och basen blir lättare åtkomlig för andra. Sitt aldrig uppkopplad och kolla vilka filer du vill ta hem. Ta hem basens fillista, som uppdateras varje natt, och märk ut dem hemma. Ring sedan upp igen och plocka snabbt de du vill ha. Glöm inte att ladda upp något bra, som tack!

» Om du inte ser något brev i någon brevia, lämna något! NÅGON måste börja skriva om det inte finns några brev. Annars dör breviaerna ut och basen riskerar att dö totalt.

Att bara gå till filmenyn, med det samma, är som att gå till en fest och bara sitta för sig själv och äta och dricka, och sen gå därifrån. Låter inte särskilt kul för de andra, eller hur?

ser om ditt beteende - en misskötsel i en bas, kan alltså betyda att du utestängs från flera). Innan du skriver något till någon - fråga dig själv om du skulle våga säga det i en kyrka. Du KAN uttrycka dig utan att vara vulgär!

» Skriv ordentligt, med gemener utom i början av meningar, och i egennamn. Använd också skiljetecken, så att det blir lätt att läsa. HAR DU NÅGONSIN FÖRSÖKT LÄSA BREV SOM ENBART ÄR SKRIVNA MED ENBART STORA BOKSTÄVER OCH UTAN SKILJETECKEN SÅ FÖRSTÅR DU NOG VAD JAG MENAR DET GÅR INTE FORTARE ATT SKRIVA BARA FÖR ATT MAN INTE BEHÖVER TRYCKA NER SHIFTTANGENTEN EMELLANÅT DET ÄR ETT TECKEN PÅ ATT ANVÄNDAREN SOM SKRIVER BREVET ÄR FÖR LAT FÖR ATT LETA UPP RÄTT SKILJETECKEN ATT ANVÄNDA.

Grammatik är också viktigt. Du behöver givetvis inte kunna skriva helt perfekt svenska för att skriva brev m.m., men man ska kunna förstå vad du menar.

» Håll dig till ämnet! Om du byter ämne, byt även area! ALLA baser har flera olika breviaer. Om du t.ex. är i en area för ST-Support, skriv då också om ST-Support.

I vissa breviaer skriver man på engelska, i andra på tyska, holländska eller franska. SKRIV på dessa språk. Kommentera lagom! Echo-mail-brev skickas kanske till hundratals BBS:er över hela världen. Ju mer blaha som skickas, desto längre tid tar det att sända mellan BBS:er-

na.

» Om du hittar ett bra PD eller Shareware-program, ladda då upp det till någon av de baser du brukar ringa. Det är så här alla nya program du ser i en bas, hamnar här. SysOp kan inte ringa runt till alla möjliga baser, bara för att se till att just DU får de program du söker, och speciellt inte så rik att han/hon kan ringa och tanka program från USA. Om ingen laddar upp program eller skriver brev, så dör basen snart ut, och det vill du väl inte???

» Ring inte till baser som tillåter piratkopierade program. Det kommer att drabba dig i slutändan! Många fina datorer har gått i graven alldeles för snabbt, bara för piratkopieringen som gör att folk inte orkar spendera tid och pengar på något som ändå kommer att kopieras vidare till 100-tals användare.

» Sist, men inte minst: Lämna meddelande till SysOp lite då och då, om vad du tycker om systemet, vad som är bra, och vad som ska ändras. Det behöver inte vara negativt, SysOp vill gärna höra lite bra saker om basen då och då. Kommandera inte SysOp att göra si eller så - det gillar han/hon inte, lika lite som DU skulle tycka om att få beska order. Brev i stil med "När får jag tillgång till filareorna", kommer sannolikt att resultera i att du ALDRIG får tillgång till dem.

Med vänliga hälsningar:

Patrick Reinthal

SysOp Svenska Atariklubbens BBS
tel. 0302-34668. Öppet dygnet runt.
Nodnummer:
2:203/314.1-fidonet.org och
32:32/302 LerNet.

Sysops historia

Jag och datorn genom åren

Strax efter att jag hade köpt min dator, det var för fyra år sedan, blev jag erbjuden att gå med i Svenska Atariklubben. "Görkul" tänkte jag och betalade in pengarna. Det var strax efter omorganisationen, så den här tidningen kom strax ut med det allra första numret. "Görkul" tänkte jag en gång till, "nu får man tips och idéer av PROFFS!"

Inga å ä ö

Strax efteråt köpte jag en skrivare, en Commodore MPS 1500C (Ledsen Atarifans, men det var den enda färgskrivare som jag hade råd med. Atari tillverkar ingen!). Jag fick en demonstration i affären om hur jag skulle få ut färgbilder i DEGAS Elite, som jag samtidigt köpte. Jodå, det fungerade allt. Sen skulle jag testa 1st Word Plus. Arrrgghh!! Ingen driver, eller skrivarrutin som det så fint heter, till skrivaren. Testade andra drivers som kom med 1st Word Plus, men inte gick det. Antingen fick jag inga ääö, eller så fick jag inga ASCII-tecken över 127.

PC?

Ringde ner till butiken och förklarade mitt problem. "Vi har en driver här. Vi skickar den på diskett!" Oh, vilken service tänkte jag. Efter ett tag kom disketten. "Skrivarrutin för Epson JX80C till Word Perfect" stod det på etiketten. (Min skrivare är Epson JX80C-kompatibel.) De hade tydligen missuppfattat till vilket program jag skulle ha den. Disketten var alltså för PC. Ringde ner igen: "Näää, det har vi inte." Tack för det!

Skriva till SAK?

Om man skulle skriva till Svenska Atariklubben och fråga. Åh, det är säkert bara en dum fråga. Tittar man i SAK-tidningen verkar det ju som om de kan så mycket, så man skämmer nog bara ut sig om man kommer och säger att man inte kan klara ett så vanligt program som 1st Word Plus.

Jag satte mig ner med manualen både till 1st Word Plus och till skrivaren, och försökte (min engelska var inte så bra) få ihop en egen rutin till skrivaren. Det var inte det lättaste.

Vad hexadecimala siffror var för något, hade jag ingen aning om. Men det lyckades något så när till slut. De hebreiska tecknen kan jag glömma, de har jag inte behövt än, men allt det andra fungerar nu.

Strax efteråt träffade jag en annan SAK-medlem som hade en annan Commodoreskrivare, 1200, vilken inte är så olik min. Vi jämförde våra rutiner, och det var tydligen rätt mycket likt.

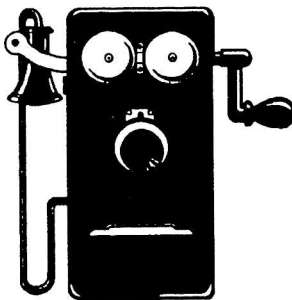
Men jag vågade fortfarande inte skriva och fråga om de grejer jag höll på med, mestadels GFA Basic. Till slut skickade jag i alla fall in en fråga till SHN: "Hur får man bort det här j*a frågetecknet vid Input-satser?" Svaret blev att det hade de ingen aning om, men att det gick att göra en specialrutin med IN-KEY\$-kommandot. Men det fanns inga raderingsmöjligheter i den rutinen. Idag vet jag att det går med kommandot FORM INPUT (AS).

SAM!!

Nu började det komma klagomål från redaktionen i SAM, medlemmarna är för passiva! "Jaha, men vad vill de att JAG ska komma med? Jag har bara haft min dator i två år."

För inte så länge sedan gick jag ner till lokalen. Det var främst en kompis till mig som drog med mig till CCW, som har hand om lokalen. Där fick jag reda på att även SAK fanns där, fast på måndagarna. Så jag traskade dit en måndag, tänkte "Jaha, jag kan ju alltid sitta i PC-rummet och modema på Buggen", nybliven modemare som jag var, med ett 1200-modem som farsan lånade hem varje helg från jobbet.

Men det behövdes inte - jag hade fullt schå att hjälpa nybörjarna med hur man FLYTTAR filer på Desktop, alltså inte kopierar och raderar. Sedan dess har jag befunnit mig på Vasagatan rätt många måndagar, då jag inte har haft prov i skolan (vilket vi brukade ha på tisdagar, måndagar satt man hemma och pluggade!)

SysOp?

En kväll framför Aschberg och Granneman, ringde SAK-styrelsen. De ville ha mig som SysOp. Tja, varför inte, tänkte jag. Jag hade haft en liten natt-BBS innan, Sky (S)BBS, på den

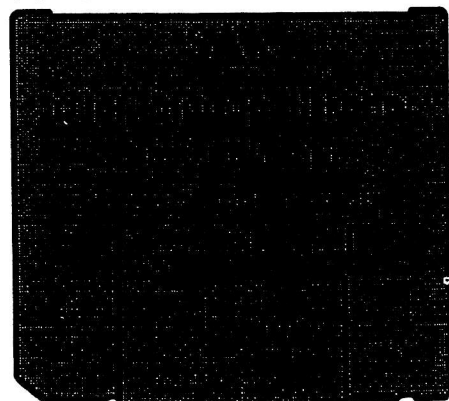
vanliga telefonlinan, vilket tydligen styrelsen visste om. Jag tyckte det kunde vara roligt med en 24-timmarsbas, så jag tackade ja. Det blev en hel del att göra med uppsättningen - modem som inte fungerade, menyer som kraschade datorn, filer som saknades m.m., men det var roligt och det fungerar, till största delen tack vare modemmet - man kan ringa till någon bas och ställa en allmän fråga om i stort sett vad som helst, oftast får man en hel del svar.

Rent hel...

Med det här vill jag visa att det är ett rent helvete att försöka göra allting själv. Man BEHÖVER hjälp, om man inte är 100-procentligt säker på ALLT som har med datorer att göra. Finns det någon sådan som läser det här, så hör av er till mig snarast! Har man inte tillgång till modem, så är en möjlighet att få hjälp, genom SAK.

Sens Moral: Lita på dig själv! Skriv minst en A5-sida om något som just DU har haft problem med när det gäller datorn. Jag garanterar att det är någon som har användning för just dina erfarenheter! Och är det ingenting som du har HAFT problem med, så är det säkert någonting som du går och grunnar på. Skriv ner det i ett brev till SAK!

///Patrick Reinthal
(SysOp Svenska Atariklubbens BBS)

Vi lär oss programmera BASIC Del 1

Så kör vi igång en BASIC-serie, mest tänkt för er STOS-programmerare. Utbudet för STOS i tidningen har väl varit lite si och så, så jag har tänkt att börja om från den VERKLIGA början!

Bliven icke förskräckt, vi kommer snart upp med STOS-specifikt i BASIC, och snart har vi gjort vårt första demo! (det låter väl förtroendeingivande, eller hur???)

Vad är BASIC?

Basic skapades för att på ett mer lättanvänt sätt ge människor chansen att programmera. Istället för att skriva 1010011001010110 så gjorde man ett program som tog instruktioner från människan och tolkade dessa till ettor och nollor, som sedan behandlades av datorn.

På så sätt kunde man skriva "PRINT", "GOTO" och liknande kommandon, som med en gång förklarade sig själva. PRINT är ju engelska och betyder skriv. GOTO är ihopslaget av engelskans go och to, gå till. På samma sätt skulle man kunna skriva ett helt svenskt programmeringsspråk, där man skrev "SKRIV" och "GÅTILL" istället. Men eftersom engelskan skall betraktas som andra språket, och internationellt, så får vi vänja oss vid det. Dessutom är det ju en utmärkt engelska-kurs!

Olika varianter

Tolkar, dvs programmeringsspråk, finns i olika varianter. STOS Basic, GFA Basic, Hisoft Basic mm mm. Utbudet är stort. Själv tycker jag bäst om GFA Basic, som egentligen inte är "riktig" basic, utan en variant på det hela. Med GFA kommer man in på djupet av datorn och GEM (desktop-miljön), etc.

Med STOS kan du inte programmera GEM-program, för STOS ställer sig helt utanför detta. STOS använder sina egna rutiner för fönster och menyer. Dock har det de grundläggande kommandona, som finns i de flesta basic-varianter, samt sina egna specialkommandon för ljud, grafik och annan behandling av tangentbord osv.. I de flesta Basic-dialekter så använder man radnummer för att visa i vilken ordning man vill ha saker utfört.

Precis som man skriver i vanlig ordning för att få något utfört:

Vakna
Borsta fötterna
Tvätta länderna
Gå till skolan
så skriver man i Basic:

10 Vakna
20 Borsta fötterna
30 Tvätta länderna
40 Gå till skolan (usch, ja!)

Skulle vi ta och ändra rad 10 till nummer 20 istället får vi resultatet

10 Borsta fötterna
20 Vakna
30 Tvätta länderna osv..

Vi numrerar raderna i steg om 10, för att enkelt kunna skjuta in andra kommandon mellan dem, om vi skulle ha glömt något:

5 Sätt väckarklockan
10 Vakna
15 Gnugga skiten ur ögonen
20 Borsta ...

För att få ett sådant program, som vi kallar det, att utföras, måste vi skriva "RUN", som betyder spring. Spring igång, lilla program. Hrmp. Näja, RUN, sätt igång, sätt fart osv...

De flesta kommandon som inte behöver så mycket kringdata (parametrar och tecken osv som skall skickas med kommandot, tex GOTO 70, där 70 är varierande data, men kommandot är GOTO, som alltid är detsamma), kan man skriva in direkt, utan radnummer.

Jag har tänkt att börja förklara kommando för kommando, med lite programexempel och förklaring och sedan bygga på allteftersom vi lär oss mer kommandon. Basics grundkommandon förklaras, därefter liknande kommandon med (nästan) samma innebörd som STOS speciellt använder, som kan göra saker och ting enklare. Kommandona förklaras:

KOMMANDO <syntax>, där syntax är ett visst antal tecken, eller annat som kommandot behöver för att fungera.

PRINT <text>

Med detta kommando skrivs önskad text ut på skärmen. Ex direkt: PRINT "Detta är en enkel rad" Ex program: 10 PRINT "Denna rad skrivs ut när vi skrivit RUN"

Allt som du vill skall skrivas ut på en rad, skriver du inom situationstecken ("). Du kan alltså inte skriva dessa tecken inne i en rad, för då blir det ju flel. Raden måste alltså alltid avslutas med ett ". Dock kan du skriva följande tecken EFTER det sista situationstecknet:

; (semikolon) eller , (kommatecken). Skriver du ett semikolon, så stannar datorn i slutet på raden, och vid nästa PRINT-kommando så fortsätter den att skriva ut där istället för att skriva ut på en ny rad. Kommatecknet gör att datorn flyttar fram markören fem steg, och sedan skriver den ut nästa PRINT-text vid detta ställe.

GOTO <radnummer>

Detta kommando styr ganska mycket av ett program. Det hoppar till det radnummer du anger efter kommandot, och på så sätt kan man bygga upp en sk. trädstruktur på programmet. Titta på exemplet:

NEW (skriv detta kommando efter varje programexempel, annars ligger det gamla programmet kvar i minnet och kan påverka ditt nya. NEW rensar alltså minnet från program!)

```
10 PRINT "HÄR BÖRJAR PROGRAM MET"
20 GOTO 40
30 PRINT "HIT KOMMER ALDRIG DATORN!"
40 PRINT "HÄR SLUTAR PROGRAM MET"
```

Rad 10, där skriver vi ut en text, sedan på rad 20 så går vi till rad 40. Och på rad 40 slutar programmet. (NOT: Program slutar alltid när det inte finns mera rader att utföra under den raden som datorn är på.) Rad 30 utförs alltså inte, för datorn får aldrig lov att komma till den. Men detta var bara för att visa hur man använder GOTO. Läger vi till "50 GOTO 10", så kommer vi att få en sk. ändlös loop, ett program som går runt, runt. Detta därför att när datorn har skrivit rad 40, går den till 50. Där står det att den skall gå till rad 10, och på

forts

forts vi lär oss..

rad 10 skriver vi ut en text. Sedan på rad 20 går vi till rad 40, och så går allting runt. Hoppas att ni hänger med.

END

Detta kommando sätter stopp på programmet helt och hållet. Jag skall visa här varför det kan vara användbart:

```
10 PRINT "START"
20 GOTO 50
30 PRINT "SLUTET ÄR HÄR"
40 END
50 PRINT "MITTEMELLAN"
60 GOTO 30
```

När du kör programmet kommer datorn skriva:

```
START
MITTEMELLAN
SLUTET ÄR HÄR
```

Vad hade då hänt om vi inte hade haft med rad 40, där END står? Jo:

```
START
MITTEMELLAN
SLUTET ÄR HÄR
MITTEMELLAN
SLUTET ÄR HÄR
MITTEMELLAN osv...
```

En sk. ändlös loop igen, därför att datorn går till närmsta rad efter 30, nämligen 50 (40 tog vi ju bort), och efter rad 50 står det "GOTO 30" osv... Rad 40 (END), hjälpte alltså oss med att få stopp på programmet, fastän det låg så illa till mitt mellan utförliga rader. Prova själv med att experimentera om du vill, du kan alltid avbryta programmet med Control+C!

GOSUB 'radnummer'

GOSUB är nästan identiskt med GOTO, fast det skiljer sig på några punkter. Med GOTO kan du bara gå till en rad, men med GOSUB så kan du ungefär "studsas" till en rad. Jag menar med det att du utan vidare svårigheter kan komma tillbaka till den raden du skrev GOSUB på, genom att använda kommandot RETURN. Kolla här:

```
10 PRINT "VI BÖRJAR IGEN"
20 GOSUB 60
30 GOSUB 70
40 GOSUB 80
50 END
60 PRINT "FÖRSTA GOSUB-STUDSEN"
```

```
65 RETURN
70 PRINT "ANDRA GOSUB-STUDSEN"
75 RETURN
80 PRINT "TREDJE GOSUB-STUDSEN"
85 RETURN
```

På rad 10 skriver vi ut text som vanligt, sedan hoppar vi till rad 60. På rad 60 skrivs text ut, sedan använder vi RETURN för att komma tillbaka dit vi skrev GOSUB. Datorn kollar och ser då att det inte finns mer kommandon på rad 20, och går till rad 30. Där hoppar vi till rad 70, osv... Till sist hamnar vi på rad 50 med det sista RETURN och där kan vi avsluta programmet med END.

Variabler och strängar

Alla dessa kommandon ovan har varit ganska enkla kommandon utan komplexa saker till. För att kunna visa er vad mer Basic klarar av, måste vi lära oss VARIABLER och STRÄNGAR först. Vi kan mycket lätt räkna ut tal med datorn, och genom PRINT- kommandot. Skriv tex följande direkt:

```
PRINT 10*2 20 (dessa skriver datorn ut)
PRINT 20/2
10
PRINT 11-10
1 PRINT 98282+88888-11111
176059
PRINT 4*4 (fyra upphöjt till fyra =upphöjt) 16
```

Detta borde väl ge er lite mer kött på benen när det gäller att se och förstå hur kraftig datorn är när det gäller att räkna ut tal. Men vi kan också räkna ut dem, och göra andra saker, med hjälp av variabler. En variabel kan vara en bokstav eller flera stycken, som man enkelt kan tilldela ett tal. Precis som om vi tog en lapp, och skrev "R" på den, och sedan bestämde att den lappen skulle vara lika med talet 10. Så här skriver du i Basic:

R=10

Nu har vi tilldelat variabeln R talet 10. Kom bara ihåg att aldrig kalla en variabel för något som finns som kommando i STOS. Tex RUN, LIST osv... Vi kan få reda på hur mycket R är värt, genom att skriva:

```
PRINT R
10
```

Nu använder vi inte situationstecken till PRINT, för när det gäller variabler och strängar så behövs inte dessa tecken. Egentligen är det så att vi lägger till situationstecken när vi INTE vill skriva ut någon variabel eller sträng, utan en text direkt. Vi kan dock skriva:

PRINT 3

3

Detta går utmärkt, för här gäller det alltså inte text, utan rena tal som datorn kan behandla direkt. Hur kan vi nu använda vår variabel R, som är lika med talet 10? Jo, vi kan tex skriva:

R=R-1

PRINT R

9

Vad gjorde vi nu då? Jo, vi skrev att R skulle vara R minus 1, dvs $10=10-1$, som är lika med 9. Nu har alltså R tilldelats ett nytt värde, genom en sk. formel. Vi skriver alltså att R skall vara ett visst tal, men detta behöver inte komma fram direkt typ "R=10", utan kan räknas ut också med en formel, typ "R=500/50". Båda dessa exempel ger R=10. Vi tar lite mer övning innan vi avslutar variabler. Skriv in följande:

```
A=10
B=20
C=2
PRINT A+B/10
3 PRINT 10*10-(A+B+C)
68
```

Du kanske börjar tycka att det blir krångligt när parenteserna kommer in? Då skall jag bara förklara lite matematik (jaja, kort):

$10*10=100$, $100-A=90$, $90+20=110$, $110+2=112$.

Men så blev inte svaret från datorn. Varför? Jo, genom att sätta parenteser runtom $A+B+C$ så ses detta av datorn som ETT TAL.

Alltså $10+20+2=32$. Sedan räknar den ut $10*10=100$, och $100-32=68$. Hoppas ni förstår.

I spel och liknande program vill man snabbt minska eller öka värdet på en variabel. STOS har kommandona INC och DEC, som fungerar på följande sätt:

forts vi lär oss..

```
A=10
A=A+1 (vanlig väg)
PRINT A
```

```
INC A (STOS väg för att öka ett steg)
PRINT A
10
DEC A (STOS väg för att minska ett steg)
PRINT A
9
```

Vi tar ett exempel från STOS-manualen för att visa hur mycket snabbare INC/DEC är än det konventionella sättet med $A=A+1/-1$: (mina kommentarer inom $\diamond$ kan du skippa!)

```
new
10 timer=0 (nollställ klockan)
20 print "Ökar A med A=A+1" (skriv ut denna text)
30 for I=1 to 10000 (början av loop, se nedan)
40 A=A+1 (Öka variabeln A med ett steg)
50 next I (loopslinga)
60 print "Det tog ";timer/50.0;" sekunder" (skriv text)
70 timer=0 (nollställ klockan)
80 print "Ökar A med INC A" (skriv text)
90 for I=1 to 10000 (for next loop igen)
100 inc A (öka A med INC istället denna gång)
110 next I (loop slinga)
120 print "Det tog ";timer/50.0;" sekunder" (skriv text)
```

Skriv nu RUN, som du kanske kommer ihåg, och programmet startar. Du märker snart att ökningen med INC fungerar snabbare.

TIMER är en inbyggd variabel, som så många andra, som datorn själv använder och som man kan läsa och ibland skriva till. Vad den gör är att hålla tiden sedan den sist nollställdes. Det gör den i 50 dels sekunder. Skriv:

```
TIMER=0
sedan
PRINT TIMER/50
```

Delat med 50 la vi alltså till för att få jämna sekunder och resultatet visade alltså hur många sekunder det gått sedan du nollställde klockan med 0. TIMER fungerar alltså med andra ord som en tidtagningsklocka. Den skall ej förväxlas med systemklockan.

Det finns massor av inbyggda kommandon för att räkna ut formler med SINUS, COSINUS, TANGEN-

TER osv, men vi tar det vid ett annat tillfälle, när vi har lärt oss mera. I STOS-handboken finner du emellertid mer info på sid 209. Läs där om du känner för det!

Strängar

I strängar kan du på samma sätt som med variabler lagra information på en "lapp". En viktig skillnad med strängar är att du kan lagra TEXT och bearbeta den. Med strängar kan man inte göra några beräkningar, eftersom man inte kan räkna med text (givetvis kan ni räkna med text, men inte matematiskt! ;-). Strängar får, som med variabler, inte ha några namn som är reserverade för kommandon. För att markera för datorn att det är en sträng, så sätter man till ett \$ i slutet på sträng-namnet.

```
A$="STOS är greaj!!"
PRINT A$
STOS är greaj!!
```

```
A$=A$+" Programmera mera i STOS!"
PRINT A$
STOS är greaj!! Programmera mera i STOS!
```

Som du ser kan vi tilldela en text till en sträng, och sedan öka på den genom att skriva att strängen är lika med strängen plus en annan text. En ganska finurlig funktion för just STOS är följande:

```
A$="STOS innehåller en massa S som bara söker sig till städerna." A$=A$+"S"
PRINT A$
```

TO innehåller en maa om bara öker ig till äderna.

Väldigt kul, eller hur? (Håll bara med, annars blir han sur.) Vi kan alltså ta bort viss text ut strängen med "-". Detta kan säkert användas på något bra sätt som vi kan återkomma med.

Använd PRINT med variabler och strängar

Vi pratade förut om hur PRINT fungerade. Nu skall jag visa er hur man sätter in strängar och variabler i en PRINT-rad. Som ni säkert vet så gör tecknet ";" så att nästa PRINT-rad "limmas" till slutet på den förra. Vi kan nu även "limma" fast strängar och variabler på samma rad genom att skriva:

```
DAG$="måndagen"
MON$="oktober"
DATUM=11
PRINT "IDAG är det ";DAG$;" den ";DATUM;"e ";MON$;"r"
IDAG är det måndagen den 11e oktober!
```

Man ser ganska tydligt på programraden vad som limmas till PRINT-satsen. Vi sätter lite "lim" efter första texten, och fäster strängen DAG\$ efter den, sedan på med lim igen, och en ny text som skrivs direkt, osv...

FOR-NEXT loopar

Vi talade förut om ändlösa loopar med GOTO, vilket var ganska dumt att hamna i. För att använda loopar på ett annat sätt kan man använda kommandona FOR och NEXT. Med FOR-kommandot talar man om för datorn att den skall repetera en viss sats ett visst antal gånger. Vi börjar med ett exempel så kan jag förklara sedan:

```
new
10 for T=1 to 100
20 print "Hejsan, hejsan, hejsan, hejsan här är Radio Göteborg!"
30 next T
```

OK, kör du nu programmet så kommer du att få texen på rad 20 utskriven 100 gånger. Varför nu detta? Jo, på rad 10 säger vi: "Vi vill att variabeln T skall ökas från 1 till 100 i steg om 1 varje gång." (man kan öka med andra steg, visar senare) Efter den raden kan vi skriva olika kommandon och när vi vill markera slutet på "loopen" så skriver vi NEXT T. Alltså "nästa T, tack!". Då repeterar datorn allt som står mellan FOR - och - NEXT-raderna, och i detta fallet PRINT-rad. Och detta gör den alltså 100 gånger. Vi kan ändra rad 30, så att bara värdet av T syns:
30 PRINT T

Nu kan du själv se hur T ökas för varje gång datorn går runt. Prova själv att använda dina egna variabler och storlekar på ökningen osv... För att öka i steg om 2 eller 4 osv, kan du skriva:

```
FOR T=1 to 100 step 2 (ökar i steg om 2)
FOR T=100 to 1 step -1 (minskar i steg om 1)
FOR T=60 to 90 step 5 (ökar från 60 till 90 i steg om 5)
```

forts vi lär oss..

Japp, det var vad ni får lära er denna gång. Tyvärr har vi inte hur mycket utrymme som helst att disponera till STOS-serien, vi skall ju ha fram andra artiklar också. Alla kan ju inte tycka om STOS.

Jag hade i alla fall tänkt lämna er med ett program som innehåller de kommandon vi har talat om iDAG, plus lite andra kommandon. Tyvärr så är det väl så att inte alla förstår det, men knappa in det i alla fall, så förklarar vi det i nästa nummer.

Om det är någon som är RIKTIGT haj på STOS, så kan ni väl skicka in era förslag till bättre programform av det program jag har gjort, eller bara SKRIV! Förstår ni ingenting, så kommer ni heller aldrig att göra det om ni inte FRÅGAR! Det finns INGET att skämmas för. Flera kanske har samma problem.

Jag letade efter lite litteratur om BASIC, en läsare hade nämligen skrivit hit med mycket bra synpunkter, och bla frågades det efter litteratur om BASIC. Här har ni ett axplock, hoppas ni hittar någon av dem!

Torn Rugg, 32 Basic programs for the Atari Computer Ken Tracton, 57 practical programs & games in Basic Anders Andersson, ABC om Basic Stephen Hill, The Gamemakers manual (speciellt för STOS, läst) Carl Gunnar Ekström, Basic programmering och datalära (3 delar) Ingemar Bergdahl, Praktisk programmering i Basic Susan Drake-Lipcomb, Börja med Basic

Stephen Hills bok rekommenderas alltså, eftersom den är speciellt avsedd för STOS-programmering. En riktig pärla med andra ord!

Vi ses i nästa nummer!

Rolf Johansson

Direkt vid datorn för SAK i Göteborg (i augusti)

5 rem KOM IHÅG ATT HA CAPS-LOCK PÅSATT NÄR DU SVARAR!

10 mode 1, key off, curs off, hide on, click off 15 dim OD\$(10)

20 print "Gissa ordet", print, print 30 for X=1 to 10, read OD\$(X), next X

40 GISSAOD=rnd(9)+1

50 GISSAOD\$=OD\$(GISSAOD)

60 print "Jag håller ett ord hemligt, gissa vilket det är!", print, print 70 for X=1 to len(GISSAOD\$)

80 PANG=len(GISSAOD\$)*10

85 for Z=1 to len(GISSAOD\$), print ":", next Z, print 90 print left\$(GISSAOD\$,X)

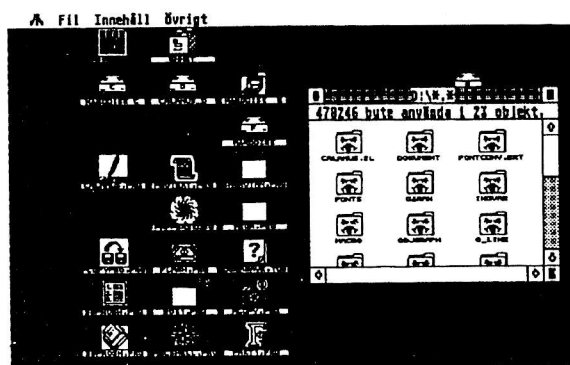
100 Input "Vad gissar du? ";GISSA\$

110 if GISSA\$="" then end 120 if upper\$(GISSA\$)=GISSAOD\$ then print "Alldeles milt i prick! Gratula, du fick "+str\$(PANG)+" poäng.", end 125 if X=len(GISSAOD\$)-1 then print "Du har misslyckats. Ordet var: "+GISSAOD\$+"." Bättre lycka nästa gång!, end 130 print, print "Nej, det var fel.", PANG=PANG-10, next X

500 data

"MUSMATT", "NYCKELHÅL", "HÄRDISK", "DATORBORD", "MODEM", "SVENSKSPRÅKIG", "ALLMÄN", "KULTIVERAD", "INTRESSERAD", "SOFISTIKERAD"

OM TOS 2.06

TOS 2.06

Dom största nyheterna är väl... att man kan bestämma hur ikonerna ska se ut, man kan göra ikoner av vilken bild man vill med lite hjälp av Icon constructor... att man kan styra allt från tangentbordet... att man kan dra ut ikoner på desktop och starta programmet därifrån istället för att jaga igenom hela hårddisken.

INSTALLERA?

Men innan TOS 2.06 går att använda måste man få in det i datorn (OBS! försök inte att få diskdriven att tro att det är en disk). När man väl har varit och hämtat det på posten så ska man få dom där två EPromkorten att passa någonstans under diskdriven.

Om man är STEägare är det bara att trycka dit dom, (OBS igen! på vissa STE datorer måste man löda, typiskt nog så hade jag en sån. Det var bara att gå till en datoroperatör och betala nästan dubbelt så mycket som toset hade kostat) när det är gjort så är det bara att stövla igång.

MEMORY TEST

När man sitter där och svettas får man plötsligt se ATARIsymbolen dyka upp och under står det "memory test", då tänker man "ÖÖ, va!

Va' är detta? Det stod ju att det skulle va' på svenska och inte utrikiska. Men när desktoppen kommer upp ser man att det var svenska i alla fall. Då man har hämtat sig från förvåningen ser man TOS 2.06.

ATARI RO

Det verkar som NeoDesk inte lämnar ATARI någon ro. En del av fördelarna i NeoDesk är nerklämda i TOS 2.06. Man kan nu på äkta mackmaner dra ut ikoner på desktoppen. Den störande 4 fönsterspärren är nu borta, nu är det istället den

inte lika störande 7 fönsterspärren. Nästan alla funktioner i rullgardinsmenyn kan nås från tangentbordet. Man kan ladda in vilken .INF fil man vill från desktop, så slipper man att stövla om.

Diskettfönstren är likadana, men ikonerna har ingen spärr som reglerar dess utseende. Man kan ex. markera ett program som mapp, CD-rom eller vad man har lust till. Det kan bli en fruktansvärd röra. Man kan välja bakgrundsfärg m.m.

PRG, PC?

En väldigt bra sak är att man kan välja vad som ska visas på skärmen ex. alla program (.PRG) eller alla bilder (.PC*). Man kan också starta program bara genom att trycka på någon av F-tangenterna.

Man kan formatera diskar till 1.44 Mb om man har en 1.44 Mb disk drive. Om man trycker CONTROL när man startar så kommer man direkt till desktop eller hårddisken utan att ladda några AUTOprogram eller ACC.

TOS 2.06 är något lite snabbare än 1.62. TOS 2.06 är ett av dom bästa TOSen till ATARI ST, det gör ST till en fullvärdig motståndare till Macintosh.

XCONTROL.ACC

Det finns en ny kontrollpanel till 2.06 XCONTROL.ACC som bara fungerar ihop med TOS 2.0X.TOS 2.06 fungerar med alla program som fungerar med TOS 1.6 och uppåt. Dom värsta felen från TOS 1.62 är borta, bl.a. "när man startar ett program så kan en skriv eller läsruta komma fram "felet är borta.

KOSTAR?

TOS 2.06 till STE kostar 396 kr och till övriga ST kostar det 716 kr.

Kan beställas från: INDIGO 2 MONTANAGADE 29E DK-8000 ÅRHUS C Tel: 45 86 20 16 55

Just det! Samma företag som ST Boken kommer från.

A Lindström Medl. 952

GFA - Basic

Några tips

Denna artikel är skriven åt alla som precis börjat med det mycket emmentala programspråket GFA Basic.

Artikeln är mest riktad till GFA Basic 3.xx men det skall även fungera med tidigare versioner, endast små ändringar i exemplen krävs. Personligen använder jag version 3.5 i vilken man kan leka lite med ljud och grafik på STE och TT.

STE? och TT? är två funktioner som endast finns i version 3.5. Dessa två systemvariabler är True och man använder STE respektive TT, annars falska (-1 resp. 0). Alla som använder GFA 3.xx vet förhoppningsvis att HELP stänger och öppnar en Procedure.

STE-LJUD

Följande program fanns på programdisken, jag tror att det skapar lite STE-ljud. Jag vet inte eftersom den enda jag känner som har STE är på semester så jag har inte kunnat pröva.

```
PRINT STE?
n%=360*32
DIM a/(n%)
DMASOUND V:a/(0),V:a/(n%),0
DMASOUND V:a/(0),V:a/(n%),1
DMASOUND V:a/(0),V:a/(n%),2
DMASOUND V:a/(0),V:a/(n%),3,3
FOR i%=0 TO n%
  a/(i%)=128+SINQ(i%*i%/7200)*127
NEXT i%
REPEAT
UNTIL MOUSEK
DMACONTROL 0
```

Observera att detta endast fungerar i GFA Basic 3.5 och på en STE annars blir det ett error. En lite kryptisk sak är att datorn räknar fortare om man använder en typ av variabel än en annan. Exempel:

```
FOR a=0 to 250
NEXT a
```

Detta räknar till 250 ganska långsamt.

```
FOR b|=0 to 250
NEXT b|
```

Detta räknar till 250 mycket snabbare. Prova så får du se!

Så här byter man diskdrive i GFA. CHDRIVE "B" istället för CHDRIVE 2 som det gjordes i GFA Basic 2.xx. Detta är något smidigare.

Om det är någon mer än jag som försökt göra ett ritprogram i GFA Basic och stött på problem när man kommer till rutinen för att rita helt normalt på skärmen. Om man drar musen för fort blir det bara en massa punkter istället för en massiv linje. En kompis till mig har löst detta på ett mycket bra sätt:

```
PROCEDURE rita
DEFMOUSE 5
COLOR col
DO
REPEAT
  MOUSE x,y,k
  IF k=2
    GOTO slut
  ENDIF
  UNTIL k=1
  PLOT x,y
  MOUSE x,y,k
  DRAW TO x,y
  LOOP UNTIL k=0
slut:
RETURN
```

Detta ger förhoppningsvis svar på en del frågor!

Följande programexempel är också ganska användbart, det är en Input till texteditorer o dyl. Den går ut på att man skriver det man vill, sedan 'Breakar' man med Ctrl-Shift-Alt. Programmet hoppar då till en förutbestämd procedure med On Break Gosub. Nog med tekniskt snack, here it is!

```
Dim A$(100)
Write
Procedure Write
  X=0
  Do
    On Break Gosub Stopp
    Form Input 80 As A$(X)
    Inc X
    Exit If Asc(A$(X))=27 Or X=10
  Loop
  Return
Procedure Stopp
Alert 0,"Stopped!",1,"Cont|Cancel",A
If A=1
  Write
Endif
If A=2
  Edit
Endif
Return
```


Den här rutinen är bara att stoppa in i ett program. Det finns säkert smidigare sätt att lösa detta på men detta sätt är rätt kul eftersom man använder Break utan att stoppa programmet. Om någon har en smidigare rutin som fungerar som den i 1ST Word Plus, dvs att man kan skriva samtidigt som möjligheten att gå upp i menyn finns så kan denna någon skicka den till mig, adressen finns i medlemsregistret.

TRÖTTA FÄRGER?

Är du som jag trött på färgerna i editorn, vit bakgrund med grön markör? Prova då följande lilla programsnutt. Du måste ha disketten med GFA BASIC.PRGM på i diskdriven eller på HDn.

```
OPEN "U",#1,"GFABASIC.PRGM"
SEEK #1,58
FOR i%=0 TO 3
  READ a%
  PRINT #1,MKI$(a%);
NEXT i%
CLOSE #1

' NORMALA FÄRGER
DATA &0777,&0700,&0070,&0000
' MINA FÄRGER
DATA &0555,&0700,&0000,&0000
```

Som du säkert förstår måste man ta bort en av DATA-satserna för att det hela skall fungera. Mina färger består av grå bakgrund, svart menyrad och markör. Det är mycket viltsamt för ögonen. Observera dock att dessa färger endast stannar i editorn, går man ut i Directmode med Esc får man de vanliga färgerna, samma sak med de program man kör. Detta program är avsett för mellanupplösning men den händige kan med all säkerhet skriva om det att passa de andra upplösningarna.

Forts GFA - Basic

Nu till något helt annat;

Från och med Gfa Basic 3.07 finns kommandot CURVE med, det ritar en kurva baserad på Bezier-kurv funktionen. Ett litet exempel:

```
x0=10
y0=10
x1=50
y1=110
x2=150
y2=200
x3=350
y3=300
LINE x0,y0,x1,y2
LINE x2,y2,x3,y3
CURVE x0,y0,x1,y1,x2,y2,x3,y3
```

Syntaxen är alltså: CURVE
x0,y0,x1,y1,x2,y2,x3,y3

Sen att jag har lite svårt för att fatta allt som har med matte att göra. Det är väl en helt annan sak, men ni fattar säkert.

Exemplet ovan är skrivet för högupplösning, det syns på y-värdena som ju överstiger 200 och det kan då bara betyda en sak att det är högupplösning som gäller, men allt går ju som sagt att ändra. Ja, nu har väl jag sagt mitt och uppmuntrar alla andra som är bättre än jag på GFA (finns såna?!?) att fatta tangentbordet och skriva 160 rader till den eminenta klubbtidningen så att den överlever.

Och visste ni att 10 av 10 drunksningsfall beror på vatten.

Gustav Pettersson

Medlem nr. 233.

Hasta La Vista!

Spel säljes

Pawn, Balance of power, Deja vu, Enchanter, för 100:- st.

Logical för 150:-

Tel 031 - 872688

Rabatter kan ordnas för SAKs medlemmar på följande produkter:

Psions handdatorer med tillbehör, Technics HiFi produkter, Panasonic produkter. Bang Olufsen hemelektornik. Vannons högtalare, Prorons bil och hem HiFi, Philips Tv mm.

Debattinlägg
från medlem
Lars Ove
Wadén,
Uppsala.

Jag tycker att.....!!!

Nu får du som Ägare och Medlem i SAK, skylla dig själv. Vår maskin ATARI försvinner troligtvis från den nordiska marknaden, på grund av dels bristande förståelse och kunskap. Det många av oss inte har gjort är att inte omtala vilken bra DATOR ATARIN är. Utan bara ägnat oss åt vilken eller vilka programvaror som är BÄST!!

DEBATT?

Någon saklig debatt har inte förekommit, utan snarare har allt för många sett upp på MASKINEN som om den skulle vara en GUD med rätt programvara.

Annars vore den lika med noll med fel programvara. SAK kan till stor del själv ta på sig en del av skulden. Nu sitter vi framför maskinen och slår oss för bröstet och tycker att jag är bäst!! Jag använder rätt "Programspråk" vilket ofta, för den nya ägaren till Atarin och medlem i klubben, tycks verka vara rena fikonspråket. Den nye ägaren sitter med sin manual till datorn, och grubblar över nya ord i denna. Hur fungerar min dator?

SAK

Okey, jag blir medlem i SAK. Där finns kanske svaret. Men där finns inte några tips för nybörjaren. Likadant är det som regel med bifogande programvara. Nästan inte ett ord om dessa i SAK-Magasinet. Står det något är resultatet att det är fel programvara eller att dessa inte skulle vara något av "värde". Med andra ord, du har köpt fel MASKIN.

För många nya Atariägare är detta ett slag i ansiktet. Det är kanske deras första dator, som oftast betyder uppoffring av något slag för den enskilde ägaren, sedan är den inget värd med fel programvara!

Jämför med AMIGA-ägaren. Där pratas det om hur bra maskinen är. Inget ont om programvarorna. Det som är negativt förklaras tydligt och sakligt. Med jämförelse med olika för och nackdelar i dom olika programvarorna. Samtidigt som valet av rätt programvara åläggs den enskilde användaren av programspråket, utan pekpinnar.

PC

Samma förhållanden råder inom PC-sektorn och Macintosh. Maskinen framhålls som nummer ett trots att dessa olika datormodeller har stora problem med sina operativsystem "Program som styr maskinen att göra rätt saker i rätt tid". Det klandras på Ataris TOS-system "Operativsystem". Det fungerar inte bra mellan olika TOSversioner.

Det är inte unikt inom datavärlden. Alla olika system på marknaden har stora brister i sina operativsystem. Det stora problemet är snarare att vi, som användare, inte protesterar hos dom olika programföretagen. Vi tycks snarare godtaga programvaror med brister. Många gånger allvarliga fel och utföranden som kan skada dels programvaran och i vissa fall orsaka fel på maskinen, "hårdvarufel". Men med den inställning som råder »Ha bara rätt programvara < löser sig detta. Inget kan vara mera felaktigt. Som konsument och användare ska vi kunna kräva riktigt utformade programvaror. Inte som idag, program som inte fungerar helt till fullo på grund av för dåligt skrivna rutiner, utan hänsyn till datorns möjligheter. Det finns på marknaden programvaror som inte fungerar på ett helt tillfredställande sätt, eller kolliderar med maskinens operativsystem, samt underliggande program som är igång samtidigt.

Jag menar följande: här borde SAK reagerat tidigare som påtryckar grupp till programvaruhuset och krävt anpassade och väl fungerande programvara. Enligt mitt förmenande har ni favoriserat vissa programvaror. På bekostad av andra. En större ödmjukhet skulle kanske visa sig ge ett bättre resultat i fram-

Jag tycker att...!!

tiden? Vi kan inte inom klubben läsa oss för det ena eller det andra. Eller glömma våra nya medlemmars olika behov och kunskapsnivåer, för att framlyfta maskinen som det viktigaste instrumentet vi har. Utan den spelar det inte någon roll vad vi använder för program om maskinen inte finns kvar i Sverige. Eller om bristen på bra program saknas eller inte finns tillgängligt på marknaden samtidigt som utvecklingen utanför vår dörr har passerat oss med flera år. Där ödmjukheten till stora delar tycks saknas inom klubben för att intressera nya medlemmar till att aktivt delta i tidskriften eller på anordnade möten.

ÅTGÄRDER

Sänk nivån så att alla får möjlighet att delta aktivt inom klubben. Starta med artikelserier för nybörjare av olika slag. Utlys tävlingar för medlemmarna där deras alster kan publiceras i tidskriften utan allt för stora krav på det insända materialet.

DIALOG

Vi måste för att bevara klubben för framtiden och maskinens fortsatta existens på marknaden få i gång en öppen dialog mellan medlemmarna utan att sätta oss på allt för höga hästar nu och i framtiden.

Se hur samarbetet mellan läsare och tidskrifter fungerar i England. Dom två, på den engelska marknaden ledande ATARI-tidskrifter, ST FORMAT och ATARI ST USER. Där förs en öppen och saklig debatt mellan läsare »användare» och tidskrift både för rena nybörjare och avancerade Atariägare. Med tips hur den enskilde ska kunna få ut det mesta av sin maskin och programvara. Samtidigt undrar jag varför SAK helt har försvunnit ur SHD »Svenska Hemdator Nytt»?

DEM ÄR JAG?

Nu frågar sig säkert vän av ordning, vem är jag? Har jag några egna program? Äger jag dator? Skriver jag egna program?

Här kommer svaret: Jag är Sak-medlem och 46 år gammal. Har haft min ATARI STFM 520 sedan fem år tillbaka, nu är den utbyggd med extra minne till 1MB. Undervisar i dator-

kunskap för både nybörjare och avancerade användare på datorer sedan tre år tillbaka hos ABF i Uppsala. Där är undervisningen förlagd till Pc-kompatibla maskiner.

Till frågan, har jag egna programvaror? Ja, följande programvara innehar jag från GFA-BASIC v2 och 3.5 .GFA ASSEMBLER, FiST BASIC. HiSoft BASIC v1.31, HiSoft BASIC v 2.00 samt DevpacST 2 samt olika Rit och Ordbehandlare. Jag skriver en del egna program i dessa olika språk.

Med vänlig hälsning
Lars-Ove Wadén

Tjena Wadén!

Egentligen hade jag inte tänkt att lämna något svar utan att medlemmarna själva skulle inkomma med sina tyckanden och svar men....

Först får jag tacka för att du jämför SAK Magasinet med ST Format och ST User, de har ju lite annorlunda förutsättningar än vad vi på redaktionen har. Vi är mycket öppna för debatter och tyckanden i tidningen. Det är ju så att det är medlemmarna själva som kan och bör styra innehållet i denna tidning. Jag tror inte det har utkommit ett nummer utan att vi i redaktionen har gapat och skrikit om att vi saknar material, men inte har det inkommit något mer material för det.

Vi är i dag över 1200 medlemmar, av dessa är det ca 50 personer som har tagit sitt ansvar för SAKs bevarande och för att försöka sprida namnet Atari och den maskinens förträfflighet. Vad jag menar med detta är att det är ca 50 personer som jobbar aktivt i klubben. Vad gör resten?

Du begär att vi skall starta artikelserier, tävlingar m m. Vi har haft försök med tävlingar med förödande resultat. Deltagandet var under all kritik.

Vi glömmer ej heller våra nya medlemmar. Det är "bara" att skriva ett litet brev eller ringa på vår klubbtelefon så hjälper vi till så gott vi kan. Vi är inga experter på allt bara för att vi sitter i styrelsen.

Med tanke på det brevflöde som kommer in så kan de flesta sina datorer, ca 1197 st atariägare har inga problem, för vi hör i alla fall inget.

Sen vet jag inte vad du menar med att vi favoriserar vissa program eller vissa hårdvaror - det kan ju vara som så att du uppfattar det som en favorisering om vi har lyckats förhandla fram ett bra medlemspris på någon produkt.

Du kan ju lämna något exempel.

Till sist, vadå sänk nivån???

Det är ju, som jag sa tidigare, medlemmarna som skall/bör lämna eller fråga om sina tips eller problem. Vi vidarebefordrar tipsen eller frågorna så att en lösning nås.

Nivån ställs alltså efter de krav och spörsmål som inkommer. Våra medlemmar är ju i en ålder från tre till över pensionsåldern.

Skriv in ni övriga som läser detta och tala om vad det är ni vill!! Kom med många bra förslag, medverka själv och gör nåt bra för klubben!

L Ericsson
Skr

RÄTTELSE

I medlemsmatrikeln ska priserna från företagen vara exkl moms.

forts regi...

S A K BBSens inriktning

Summa kardemumma

Och nu är det dags att summera vår ra intryck. Rad-Register är ett ganska enkelt och lättarbetat registerprogram som främst verkar vara för privatpersoner, små föreningar och mindre företag som inte har så många uppgifter att registrera. Markörstyrningen är långsam och betänk att jag har testat programmet på min Mega STE som går i 16Mhz... Men i övrigt går det hyfsat snabbt.

Det är lite tråkigt att det finns engelska uttryck i både program och handbok. PRINTER borde snarast ersättas med SKRIVARE. I en del menyer och dialogboxar verkar svenskan lite stiltat och ibland bli det rent komiskt, som PRINTER-UTSKRIFT och COLUMN-BEARB BETA. Dessa saker är iofs inga allvarliga anmärkningar, men det är små saker som stör mig och borde rättas till.

ALT

En bra sak med programmet är att det finns snabbkommandon så att man slipper åka runt med musen alltför mycket. De flesta innebär en kombination av Alternate plus en till tangent. Tyvärr är Alt-tangenten markerad med "⌘" i menyerna. Den lilla box som finns längst upp till höger i vanliga GEM-fönster är vad GEM program brukar ha (och ska ha) som Alt-indikation. Det finns även en del andra konstifikaationer i gränssnittet gentemot användaren, inget allvarligt men störande. Detta är alltför vanligt inom Atarivärlden och existerar knappast inom Macintoshvärlden.

Registerprogram brukar inte innehålla blockhanteringsfunktioner, men detta registerprogram gör det. En bra och smidig komplettering till sortera urval.

Att programmet enbart arbetar efter poster på en rad är i sig inget fel, men det borde kombineras med mer traditionella kort där man slipper vara begränsad av storleken på andra kolumner när man skapar varje fält. Som det är nu kan jag inte lägga in så många uppgifter som jag skulle vilja i varje post.

Rapport från bärvågen

Då har basen börjat komma på fötter igen efter bytet av utrustning, telefonnummer och SysOp.

En gång för alla vill jag säga att: ALLA namn från den gamla basen har blivit raderade, det är bara att registrera om sig på nytt.

Numera kör vi med QuickBBS v. 1.08 och som mailer (Javisst, vi är numera med i FidoNet) använder vi Binkley-ST.Basens nodnummer: 2:203/314.1-fidonet.org. NeST-möten planeras då allting med FidoNet fungerar.

Basen stödjer numera ALLA Atari-datorer, ST, STE, TT, PC och Portfolio.

Betalareorna är borta. Däremot har vi infört en annan typ av förmån för de som betalar in pengar till basen. Normalt måste man som medlem ladda upp 1 kB för var fjärde kB man tar hem. (De som inte är medlemmar har det ännu hårdare - där gäller upp/nedladdningsförhållandet 1:1!). Betalar man in till basen, kan man ta hem hur mycket man vill! Kostnaden per år är 125:- för medlemmar, 300:- för icke-medlemmar. Återigen lönande att vara medlem! Säg det till dina kompisar, låt dem

Rad-Register v2.5 är stabilt, välfungerande och kommer med bra kundstöd. En del av de anmärkningar jag skriver här har jag nämnt för upphosvmannen och fått ett bra svar från honom (plus en gratis PD-disk kett!). Som registrerad användare får man även ett litet nyhetsblad. Detta är mycket bra!

Jag rekommenderar gärna programmet till de som behöver ett bra, lätt tanvänt och svenskt registerprogram, under förutsättning att de inte behöver så mycket uppgifter i varje post.

Programfakta Rad-Register v2.5

Pris 495:- inklusive moms. Systemkrav Atari ST(E)/Mega ST(E) med minst 512Kb RAM. Programmet fungerar endast i ST Hög/mono upplösning. Leverantör J. Andersson Computing Mickelbergsvägen 256 141 71 Huddinge

Roland Mabo

ras med svärord i. BREV ENBART SKRIVNA MED STORA BOKSTÄVER GODTAS HELLER INTE! Speciellt gäller detta brev i FidoNet, där mycket hårda regler gäller för uppförande.

* Kommersiella filer och filer med virus får **ABSOLUT INTE** laddas upp. Den som inte rättar sig efter detta åker ut på MINST en månad, med riskerad avstängning från ett otal BBS:er runt om i landet. (Ja, vi samarbetar!)

* Att bara ladda upp skitfiler, för att få tanka mer, är förbjudet. Jag ser mer än ni tror! Numera läggs inte uppladdade filer direkt ut för download, utan jag måste kontrollera arkiven (Ja, alla filer ska packas med LHarc eller STZip) innan de kommer upp. GIF-bilder och textfiler som uppmanar till olagligheter får inte laddas upp, hur kul de än är. Trackermoduler finns det ca 11 MB av, så det räcker ett tag! Calamusfonter ska ha ääöü och vara fullständiga.

Dessa regler kan tyckas vara stränga, men är till för att alla ska trivas så bra som möjligt i basen. Jag själv har även annat att göra än att städa upp efter folk som inte sköter sig.

Om du vill ha mer eller mindre av något i basen, skriv ett brev till mig. Det är ER bas, det är ni som ska ha roligt i den, och då måste jag också veta vad som är populärt och inte.

May the carrier be with you!

///Patrick Reinthal
SysOp Svenska Atariklubbens BBS

Intresseerad av STOS programmering? Vi ska försöka starta en kurs med en begränsning på 10 deltagare i första omgången. AVGIFT 100:-. Anmälan och avgift ska betalas till SAK på Pg 491 75 44-1. Det ska framgå att pengarna ska vara till kursen. Egen dator medtages. Tid och plats kommer att meddelas senare. Frågor? Ring klubbtelefonen: 031-48 14 24. Kursen kommer att vara i Göteborg.

Musik-MIDI-tips

Vad ska man köpa för program om man vill göra musik på datorn?

SAK:s styrelse får ofta frågan och jag ska försöka att reda ut begreppen.

I princip finns det två olika sätt att använda Atarin till musik - som MIDI-central eller att man använder datorns ljudchip, vilket förmodligen är det vanligaste. Alla demo-grupper bygger sin musik på internljudet och det är givetvis det ljudet som låter när man spelar ett data-spel.

Som de flesta kanske vet står ST för Sixteen/Thirtytwo (eller kanske Sam Tramiel, Atarichef). ST:n är en 16bitars maskin. Det innebär att datorn har samma grundspecifikationer som en CD. Ingen kan beskyllda datorn för att låta som en CD. Detta beror på att ljudchipen jobbar annorlunda.

I gamla STFM rör det sig om 8bitars ljud, och i STE om 12bitars dvs att ljudet har 8 respektive 12 nivåer i dataströmmen. I ljud blir siffrorna annorlunda. 8 bitar ger 256 olika nivåer, 12 bitar 4096 nivåer och 16 bitar 65 356 olika nivåer. Vill man jämföra detta med ljudet på sin stereo blir det 48 dB, 72 dB respektive 96 dB dynamik.

Det borde vara så att alla spel till STE skulle vara enormt mycket bättre än till STFM, men programmerarna "tar hänsyn till STFM-ägarna" så att "spelen blir kompatibla". Ett vackrare uttryck för att man skiter i STE-ägarna för det tar tid att göra två ljudspår.

Hur som helst är det viktigt att man köper program, som tar fram det bästa, oavsett om man har en STFM eller en STE.

Jag har tittat på de flesta program som jobbar med samplings och internljud. Jag kan knappast säga att jag är expert på något av dem, då jag jobbar mest med MIDIgrejor. En liten sammanställning kan ändå vara på sin plats.

* **TCB Tracker**, svenskt, programmerare är Anders Nilsson, A N Cool, finns i flera versioner

där de äldsta är PD och har även funnits med i Family Pack. Bra, prisvärt program som dessutom stödjer MIDI.

* Microdeals program **Master-Sound 2, Quartet och Replay Professional** är dyrare än TCB Tracker, men har bättre editerings-möjligheter för samplingsarna, speciellt Replay Professional. Går både på färg och monomonitor, men saknar MIDI-möjligheter. Kolla STE-möjligheterna beroende på version...

Kolla även upp SAK:s lista och diskarna 030, 056 och 114...

Fler samplings finns i de flesta PD-bibliotek. Kvalitén brukar vara mycket varierande! Vissa ljud låter kanonbra. Till andra ljud är det bra att man skrivit ut vad man samplat. På så sätt har man kanske en chans att förstå vad det ska föreställa.

Om man istället vill jobba med en MIDI-rigg finns det så många möjligheter man har plånbok till. Förutom dator och program ska man även ha något som låter.

Jag har listat några grejor som jag tycker är prisvärda. Det finns säkert fler.

De priser jag satt ut är vanliga i Gula Tidningen eller radannonser. Udda syntar faller mycket i pris. Man kan göra fynd om man tar sig tid att leta. Lyssna på ljudet i synten. Det kan löna sig att lägga på lite pengar och få något man är nöjd med.

*** BUDGET ***

1000:- - 5000:-

PD sequenser: Accompanist SAK 113, Alchimie SAK 072 eller Sequenser plus som följde med en engelsk STtidning

Synt: Roland D-10 kostar beg ca 4000:-, MIDI-keyboard Casio eller Yamaha finns beg från 1000:-

Med denna utrustning kan du spela in 3 - 6 stämmor med olika ljud + trummor. Nackdelen är att editeringar av spelfel är knöligt, och att det kan låta mekaniskt på grund av sämre upplösning än dyrare sequenserprogram. Ger dock mycket för pengarna.

*** MELLANPRIS ***

4500:- - 9000:-

Sequenser: Begagnad Steinberg Pro 24 ca 500:-, Soft Arts Live basic ca 900:- samt ett nytt program från Steinberg, Happy, pris okänt.

Synt: se ovan + någon ljudmodul Yamaha FB01 ca 1000:-, Kawai K4 ca 3000:-, Roland U 110 ca 3000:- Yamaha TX 81Z ca 2500:-

En sequenser i prisläget upp till 1000:- är trevligare att jobba med, har snyggare bild på skärmen och har fler möjligheter att rätta till det som råkar bli fel. Med en extra ljudmodul får man fler och bättre ljud. Här utnyttjar du ett dussin MIDI-kanaler med olika ljud, i detta fall upp till ca 50 olika ljud samtidigt. Oftast behöver datorn 2 MB, minimum är en 1040. Med denna utrustning låter det mycket proffsig!

*** HÖGPRIS ***

10 000:-

Sequenser: C-Lab Notator, Steinberg Cubase mellan 4000:- och 8000:-

Synt: Masterklaviatur från Roland PC200 pris 2000:- upp till Rolands och Yamahas jätteklaviaturer för

20 000:- eller Korg M1 ca 9000:-, Korgs T serie från 15 000:-, Ensoniq EPS eller Emax för ca 10 000:- plus moduler Akai S900, Proteus m fl ca 7000:-

Här rör det sig om rent professionella användare som utnyttjar upp till 100 olika

ljud samtidigt, samplar med CD kvalitet, har möjlighet till videosynk osv.

Sequenserprogrammen jobbar i multitaskingmiljö och datorerna har oftast 4 MB. Möjligheterna är obegränsade, men man måste vara något av expert för att kunna utnyttja allt. En drömutrustning för de som jobbar med musik!

Musik-MIDI-tips-Minne

En populär sak på kontinenten, som inte riktigt kommit hit är färdiga sånger i standard MIDI-filformat. Standard MIDI-fil är MIDI-språkets motsvarighet till ASCII, en dokumentfil som de flesta sequenserprogram kan läsa. På så sätt kan man föra över sånger som alla MIDI-användare kan utnyttja. Dessutom brukar alltid disketterna vara DOS-kompatibla.

Det finns tre typer av **SMF** och dessa kallas för enkelhetens skull 0, 1 och 2.

När riktlinjerna för MIDI-filer drogs upp 1987 bestämdes att i 0-filen bakar man ihop alla spåren till ett eller, som det kallas på MIDI-språk, "mergar".

I filtyp 1 ligger alla spåren separerade och i MIDI-format 2 separerar man olika patterns.

Format 2 är synnerligen ovanligt (jag har aldrig mött detta format). Det verkar som om format 0 är populärast i USA medan engelsmän och tyskar föredrar format 1.

I England och Tyskland har färdiga sånger blivit mycket populära, men försäljningen går trögare här. Å andra sidan tog det nästan två år för karaokesången att slå igenom i Sverige gentemot England så vem vet - MIDI-sånger kanske blir nästa års innepyrl...

Jag ska avsluta med att svara på ett brev från Daniel Didrichsson i Göteborg.

Han undrar bland annat om det finns notprogram som använder Ataris internljud, så att man slipper ansluta en synt till datorn. Det verkar på hans brev som om han har en 520 STFM, alltså en maskin med 0,5 MB minne. Så vitt jag vet finns det bara ett program som klarar detta, EZ score +, ett program från amerikanska Hybrid Arts. Det går både på färg och monoskrärm, klarar upp till tre notsystem och ger en ganska bra utskrift. Det är ett lite äldre program som är svårt att få tag på i Sverige. Priset i England ligger på 150 pund, alltså ca 1600 kronor.

Har du 1 MB minne finns även Dr T's Tigercub/Quickscore samt Music DTP.

Tigercub-programmet är överkomligt, runt tusenlappen, men Music DTP kostar drygt 3000:- För att det programmet ska komma till sin rätt bör man dessutom ha 19-tums-skärm och 2 MB minne.

SAK har billigare lösningar. Det finns fina notskriftsprogram på diskarna 104, 113 och 121. Notbilden i Svenska Atarimagasinet 1/92 kommer just från disk 121. Det är en användbar demo av tyska Score Perfect, men med vissa funktioner avstängda. Programmet kräver 1 MB och monoskrärm.

MINNE

Out of memory... Känns orden igen? Har datorn blivit senil?

Hur kan man få mer minne till sin maskin? Enkelt ???...om man har en STE.

En av de stora fördelarna med Atari STE är att minnet sitter i så kallade SIMM-kapslar, dagligen kallat SIMMAR, en förkortning på Single Inline Memory Module.

Om du funderar på att bygga ut minnet - gör så här:

0) Läs igenom - försök förstå...

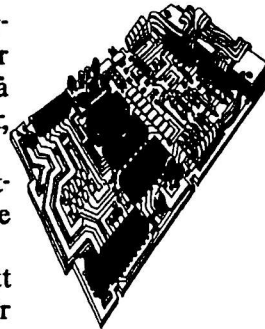
1) Garanti kvar - lämna över jobbet till en firma!

2) Garanti slut - gör jobbet själv!

3) Tag alla sladdar ur datorn. Speciellt nätsladden...

4) Öppna datorns botten. Det sitter tre korta skruvar i framkant (under tangentbordet), tre långa skruvar under diskettstationen samt tre eller fyra lite längre skruvar bak på datorn. Slarva inte bort dessa på det att du ej må få problem av vredesutbrottskaraktär senare.

5) Lyft försiktigt av locket på datorn. Nu kommer du att se tangentbordet, samt en rad plåtar. Diskettstationen sitter fast med de borttagna skruvarna och är dessutom pressad under en plåtkant. Till vänster om denna plåtkant

finns en plåtlåda som täcker nätdelen (nätsladden är väl ur ??!). Lådan sitter fast med några korta skruvar. När du skruvat loss dessa ska du försiktigt räta ut de små vikta plåtvinklarna. Lyft plåten.

6) Om nätsladden varit ur hela tiden, d v s att du fortfarande lever, ska du nu kunna se två eller fyra små kretskort till vänster om diskettstationen. Dessa kretskort kallas SIMM-ar. Dessa har olika kapacitet, 256 kB eller 1 MB. På kortet finns 8 eller 9 chips. På 9-chips-SIMM-en används ett chip för styrning till vissa PC-modeller. Atarin kan använda båda. Kortet används alltid i par, och man börjar alltid att sätta in kort på platserna 1 och 3. Kort 1 sitter längst bak, längst från tangentbordet.

- 7) SIMM-arna ska sitta i socklar, fastpressade med plastklackar. Leta efter dessa plastklackar i kortens ytterkanter. Skulle dessa klackar saknas så har du en ovanlig maskin. Det finns nämligen några tusen maskiner med SIP-ar, SIMM-ar för inlödning. Skulle du ha en sådan burk - gråt ut hos någon och kolla under 1) Har du SIMM-ar fortsatt på 8) och tänk på att hantera korten försiktigt. Det är VIKTIGT att de fastnar ordentligt i socklarna.
- 8) Ska du uppgradera en 520 till 1040 - pressa ner två 256 kB SIMM-ar på de lediga platserna.
- 8a) Ska du uppgradera en 520 till 2 MB - tag ut de två SIMM-arna och ersätt dessa med 1 MB SIMM-ar.
- 8b) Ska du uppgradera en 1040 till 2 MB - tag ut SIMM-arna, plugga in 1MB-kretsar på plats 1 och 3.
- 8c) Ska du uppgradera till 4 MB ska du alltså ha 1 MB SIMM-ar i alla socklar när du är klar.
- 9) Du kommer att få kretsar över. Testa med Gula Tidningen. De kan ju användas när man bygger ut en 520 till 1 MB.
- 10) Skruva ihop datorn igen. Kolla med program typ ST Type

forts

Minne-Grafik

att minnet fungerar (detta gäller om du sätter in 1 MB i en 520, övriga varianter brukar ge livlös burk om något skulle vara fel).

- 11) Förutom problemet med SIP-arna kan det även hända att nätdelen viker sig med 4 MB. Detta händer efter en tids användning och maskinen brukar ofta visa tecken på viss värmeutveckling innan detta sker.

Jag har försökt att vara så noggrann som möjligt i min beskrivning (har själv satt in SIMM-ar i flera STE), men tar i n g e t ansvar om något går snett.

Det finns en rad saker man kan klanta sig med och man bör ha en liten hum om elektronik innan man börjar.

Det är inte svårt att byta minnet, det går fort (ca 10 minuter inklusive test när man gjort det några gånger), men alla operationer inne i datorn gör du på d i t t ansvar!

Egentligen borde man inte behöva påpeka sånt här, men jag har sett så många konstigheter. Rekordet är en monitorsladd i MIDI-uttaket. Monitorn har 13 stift, MIDI 5. Enda förklaringen var - det gick trögt att få in den... Med våld går allt.

Nästan, Red's anm

GRAFIK

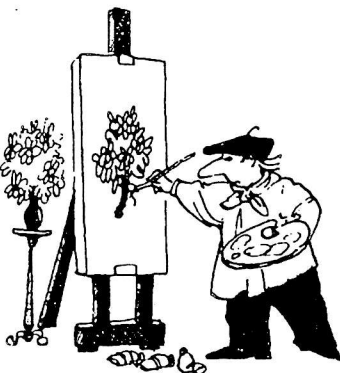
Varför finns det så många olika typer av grafik till Atari?

Ska det inte gå att ha bara en grafiktyp som går till alla program?

Hur ska man göra för att kunna använda all typ av grafik?

Det finns tre typer av grafik till datorer - bitmappad, bitplansgrafik och vektorgrafik. De olika grafiktyperna bygger upp bilden på olika sätt på skärmen eller papperet.

En monitor kan antingen vara monokrom eller i färg. Färgmonitorer kallas ofta RGB-monitorer för att bilden skapas av grundfärgerna röd, grön och blå (samma initialer på engelska).

BITTMAPP-bild

En bitmappad bild skapas av pixels, små färgpunkter. De ligger i ett rutnät, 320 x 200 i lågupplösning, 640 x 200 i mediumupplösning och 640 x 400 i högupplösning.

Lågupplösningens bilden har 64 000 pixels, mediumbilden 128 000 och högupplösningens bilden 256 000. Det låter väldigt mycket, men en TV-bild har fler och för ett foto räknas antalet i miljoner.

I den bitmappade bilden kan dessa pixels ha olika färg, som blandas ur grundfärgerna. Varje grundfärg kan ha 16 steg. Detta ger totalt 4096 olika färger på skärmen (16x16x16), men bara 16 olika samtidigt. Denna grafiktyp är den ojämförligt vanligaste.

Filerna innehåller information om palett samt om bildens uppbyggnad.

Filtyperna för denna grafik är exempelvis Degas (PI?) eller Neochrome (NEO). Det är ganska enkelt att konvertera dessa filtyper, bilderna är uppbyggda på liknande sätt.

Man kan förkorta bildbeskrivningarna i dessa filtyper. I stället för att ange pixlarna en och en kan man ange antal av en viss färg (exemplet gäller röd och grön) på detta sätt r,r,r,r,g,g,g,r,r,r blir 4r, 3g, 3r. I detta fall talar man om komprimerade bildformat från till exempel Degas Elite (PC?).

I Degasfilerna betyder 1,2 eller 3 låg, mellan och högupplösning. På den svartvita monitorn går det fyra pixels på varje färgpixel. Det betyder att man kan konvertera färggrafik till svartvit med fyra gråskalor, varje färgpixel motsvarar ju fyra svartvita pixels.

BITPLANS-grafik

Bitplansgrafiken påminner om detta. Varje pixel kan ges olika värde, olika gråskalor, olika färgtonsskalor. I svart/vitt talar man om 16, 32, 64 128 eller 256 gråskalor, och i färg om 16x16 nyanser för varje grundfärg (16x16 för röd, 16x16 för grön och 16x16 för blå = 16 777 216 olika färger), i teorin det högsta värde för

bildkvalité man kan ha. Det rör sig om mycket bra bilder, men det går åt otroligt mycket minne, bildfiler på ett par hundra kilobyte är minimum, och megabytefiler är ingen ovanlighet.

VEKTOR-grafik

Vektorgrafiken kan liknas med en matematisk formel, som talar om hur skärmen ska ritas upp. Fördelarna är att det går snabbt att byta skärm, nackdelarna att det inte ges möjlighet till alltför fina detaljer. Typexempel på vektorgrafik finns i flygspel samt i vektorfonter, bland annat Calamusfonter.

Men varför finns det då så många olika bildtyper?

Enkelt - när man konstruerat ett nytt ritprogram så har man hittat på ett eget sätt att spara bilderna. Dessutom finns det ju fler datortyper än Atari...

Förutom de vanliga ritprogrammen Degas och Neochrome (PI?, PC? samt NEO) brukar man träffa på Spectrumfiler (SP?) och Tiny (TN?) bland Ataris egna produkter.

.IMG är ett filblock, en del av en bild. Det finns däremot ingen begränsning i bildslek, så en IMG-fil kan vara en pytteliten bild lika gärna som en bild som tar flera skärmar i anspråk.

.MAC, .EPS och .TIF är filer från MacIntosh. Mac kommer från MacArt, ett bitmappat ritprogram, medan EPS och TIF är monokroma bitplansfiler. TIF-filer kan även komma från en PC.

.IFF är det vanliga sättet att spara bilder på Amiga...

Gillar du att jobba med grafik - ja då är SAKdisk 44 ett måste. Disken innehåller en rad småprogram som kan konvertera olika bildformat. Ett dyrare (och bättre) alternativ är programmet Konvert. PISW7 på PD-disk 44 klarar dock nästan samma saker till ett mycket lägre pris.

Cranach studio är ett mycket bra program som klarar de flesta monokroma bildformat. Det vänder sig framför allt till proffsen, som jobbar med Calamus. Dyrt - men bra!

Åke Dahlbäck

ETT BLANDAT BIDRAG FRÅN SKARABORG!!

Här kommer ett litet inlägg från en förstagångsskrivare i denna klubb-tidning. Det verkar ju som om antalet bidrag hela tiden sakta men säkert minskar och det måste betraktas som mycket illavarslande. För att dra mitt strå till stacken, skriver jag mödosamt ner några tankar, frågor och erfarenheter på min 1040STFM.

HOPPET

Vad är på gång med Atari i Sverige??? Det börjar verka som de har gett upp hoppet! Nu menar jag den s.k. generalagentur som väl fortfarande finns kvar någonstans i närheten av vår huvudstad. Det senaste året verkar säljstrategin mest inskränkt sig till att göra reklam för familjära STE-paket och det gör ju inte någon människa så nämnvärt mycket gladare.

När man sen får höra att försäljningen går trögt samtidigt som en del återförsäljare kantrar över åt Commodore och PC-hållet, blir man beklämd.

ATARIARTIKLAR

Här behövs krafttag från Atari!!! Ska man sälja en bra och kraftfull produkt måste en stor mängd utbildning till. Hur många återförsäljare har fått en total produktgenomgång och en personlig kortkurs i handhavande av alla Atariartiklar? Det vore trevligt att få ett svar från initierat håll!

På flera ställen här mellan de två största sjöarna i Sverige, är det mest vanliga att försäljare knappt orkat ta upp en Ataridator ur kartongen. Däremot står en Amiga, eller ännu värre, en spelkonsoll och matar fram spelsekvenser på en scartansluten tv.

Nej, många radikala saker måste hända om inte Atari ska gå en för tidig död till mötes. Snegla på PC-världen och gör motdrag!

Se över prissättningen. En Compaq 386SX 25MHz med 40 MB hårddisk och 2 MB minne kan du idag köpa för 7500 kr inkl. moms!

En springande punkt vad gäller seriösa hobbyanvändares önskemål är detta med hårddisk. Ataris hårddiskar har hela tiden kostat mer än en komplett 1040-anläggning, som gjort att jag och många med mig helt enkelt slagit hårddisssköp ur hä-

gen. Titta lite snett åt sidan och se på den nya Amiga 600. För 5500 kr får du maskin med en liten hårddisk inbyggd. Mycket smart ompaketering av gammal maskin.

FALCON

Jag hoppas innerligen att nya Falcon kan få oss gamla fantaster att höja på ögonbrynen. Och glöm inte att skicka ut en handfull datorhandelsresande i riket med proffsiga och trevliga demonstrationer i bagaget.

Jag antar att den omedelbara reaktionen på dessa trotsiga amatörfraser förmodligen är att det inte går att sänka priser utan att t.ex. gå över på postorderförsäljning. So what!

Gör det då och börja istället att med ljus och lykta leta efter bra program som inte satt sin fot i gamla Svedala.

SAK

Titta bara i föregående nummer av SAK-Magasinet där Patrick Reinthal och Tom Thomason gör fin och saklig reklam för ett modemprogram och ett integrerat program.

Här kommer jag osökt över till ett annat spörsmål som retar mig lite då och då. Revirtänkandet!! Det kan yttra sig som ett innehållslöst gläfsande mellan två finliga Amiga- och Atarikontrahenter eller ännu värre när någon frågar sig vad man har för nytta av att formatera disketter till IBM-format. Sådan missriktad egoism till förmån för det egna datamärket framstår enbart som löjlig. Här måste det arbetas åt precis motsatt håll!

Det kända programmet PageMaker åstadkommer idag filer som kan användas på Mac'ar och Windows-PC utan stora omvandlingsproblem. Just detta att kunna utbyta information mellan olika datorsystem är ju oerhört aktuellt och här kan man övertyga många datorägare att hänga kvar vid sin gamla trotjänare till dator, då man ju inte alls behöver ha målat in sig i ett hörn bara för att konkurrenten har kommit med någon speciell finess.

På tal om måla;

finns det någon där ute som har hört talas om bildomvandlingsprogram med möjligheten att ändra

mellan Windowsformat och våra vanliga IMG, PI3, MAC och IFF?

En tredje reflektion är lite som rör skötseln av vår kära klubb. Det är alltid bra när det finns ambitiösa människor som vill lägga ner ordentlig tid på att sprida kunskap. Det som hittills gjorts har varit bra men i dessa kärva Ataritider krävs ännu tuffare tag.

1000

En riksomspännande klubb med ca 1000 medlemmar ska, jag upprepar, ska ha det bästa PD-biblioteket. Men tyvärr är så icke fallet. Jag har skickat efter en del listor och disketter från privata PD-annonsörer och kan konstatera att här ligger klubben rejält efter. Två firmor som har mycket PD och Shareware är Data Print i Kristianstad och Indigo 2 i Danmark (Århus) och dessa tar inte mer betalt än klubben för varje diskett som distribueras.

FÖRSLAG

Den aktuella ST-User-disketten i klubbens bibliotek är från juli 91! Har ni somnat eller räknar ni kallt med att de ska komma till er utan arbete?

Förslag: Låt klubben prenumerera på alla kända utländska Ataritidningar som skickar med diskett med demos och PD-program. Låt någon vara ansvarig för att "suga ut det gottaste" ur dessa disketter och lägg dem till PD-biblioteket. Sänk priset på disketterna till säg 15 kr och intresset kommer att öka till förmån för alla parter. DD-disketter går ju att köpa för 3,50 kr och gratis frakt kan man erbjuda vid köp av minst 5 st. Låt inkomsterna gå till inköp av intressanta disketter i andra PD-bibliotek. När nu antalet Atarianvändare inte ökar något nämnvärt, betyder det att vi som finns kvar måste hålla ihop och dela med oss av erfarenheter ännu mer än vad som hittills gjorts.

MOTTOT

Har ni uti Sverige bra PD som inte syns till i SAK:s lista så skicka in dem utan krav på att få något tillbaka. Mottot måste var att dränka klubbexpeditionen i bra PD-disketter och artiklar. Atarin som datorverk-

forts bidrag

tyg är definitivt inte död även om till och med generalagenten tror så ibland!!!!

Skulle inte vi i klubben ordna en egen Atarimässa där vi bjuder in de bästa återförsäljarna i Norden som får visa och sälja sina grejer? I klubben finns det säkert driftiga personer som kan visa mängder med egna Atarifinesser.

För att inte framstå som en arrogant adrenalinistinn hanne, skickar jag med lite saker som kan vara intressanta på två disketter:

DISKETT 1.

1. FZDS-Term. Det självgående modemprogrammet som det skrevs om i SAK 2-92. Det låg på ST-User mars 92.

2. Packet Radio. Detta är intressant!! Tänk er att ha en liten radiomottagare-sändare på 2m-bandet (144MHz), stor som en walkietalkie, som kopplas över ett speciellt modem till datorn och sedan kan nå stora delar av världen genom ett nät av automatiska relästationer som kan lagra och vidareförmedla data. En ambitiös man från Florida delar med sig av sitt arbete för denna sak. I dokumentet MB-PETDOC finns hela manualen till programmen som ingår. Självt har jag inte kunskap att utvärdera dessa saker men hoppas att de kan komma vidare till någon som vet mer. Enligt uppgift från radioamatörer har det tillkommit en ny certifikatsklass för nybörjare som kan utnyttjas till packet-radio från 10 års ålder. Kan kanske vara något för den uppväxande generationen. Jag har för mig att Data Print i Skåne varit med i radioamatörkretsar vid deras gemensamma träffar. Kanske finns det mer kunskap att hämta där. Hjälpt mig att föra vidare!!

3. BLITZ. Blitzcopy är ett program som utnyttjar printerporten för att skicka data samtidigt mellan inbyggda diskdriven och den extra diskdriven. Detta gör att läsning och skrivning sker samtidigt vid kopiering från A till B, vilket spar en hel del tid. Det som behövs är några kontakter till diskdriveportarna och printerporten och en 10-trådig kabelstump. ELFA i Solna har alla delarna och har du redan en extra drive så räcker en hundring till bygget.

Kopplingsschema finns med som en bildfil. Jag har själv provat detta och det fungerade. Man vinner nog minst 30-40% i tid om man jämför med program som Fastcopy. Kan kanske vara något för PD-distributionen!

DISKETT 2

På denna diskett finns en del midi-program från Tyskland som kan vara skojiga att leka med. 1. Kandinsky Music Painter. Här ritas man mididata med musen som sedan kan avlyssnas genom ljudmodul eller synt. Mycket användbar vid försök med effektiv collage-musik till rörliga bilder eller varför inte bara för att imponera på grannen!

2. Score. Notskrivningsprogram som kan ta emot midisignaler. Bra utskriftskvalité.

3. Midicontrol och D50-Bank är andra saker som jag ej utforskat så noga.

4. Som avslutning har jag en liten specialare till Calamus-användare som har matrissskrivare. Jag har alltid retat mig på den automatiska sidmatningen vid slutet av utskrift med FX80-printerdrivern. Jag tog reda på att FF=form feed har 12 som decimal kod vilket motsvarar 0C hexadecimalt.

I editorn Monomon (ett mycket användbart program!) sökte jag i printerdrivern efter 0C och fann att det fanns på 4 ställen. Jag nollade dessa ställen i tur och ordning och testade sedan utskrift mellan varje editering och se,,, efter några försök fick jag en driver som inte gav någon sidmatning efter färdig utskrift. Jag har kallat den för FX80UFF

Efter detta återstår bara att tacka för visat intresse och hoppas att det kan ge några ringar på "datavattenytan". Jag återkommer någon gång i framtiden med lite tips vad gäller midi och ljudinspelningar. En kamrat har gjort en mycket bra Midi Manager-fil till Rolands ljudmodul CM-300 som då styrs direkt i Cubase. Kan det vara något? Hör av er om det låter intressant.

Vänliga hälsningar från

Kenneth Andersson

medlem nr 100

Kommentar från ordförande

Det är ju tacksamt att Atarin jämfärs med PC. Dom har ju funnits på marknaden ett flertal år längre än vår lilla Atari har gjort.

Man kan ju notera att även dom stora drakarna har fått problem med försäljningssiffrorna. Detta har lett till att priserna har sjunkit till förmån för dom privata kunderna. Problemet är ju att programvaran inte sänks i samma takt, även Mac har ju haft sina problem. Det mesta handlar ju om lönsamhetsvillkor.

Nu när Atari stänger butiken i Scandinavia så ryktas det om att Comodore i Stockholm har varslat en stor del av sina anställda om avsked. Uppgifterna är ännu inte bekräftade, men jag tror att vi står inför en allmän nedgång när det gäller alla slags datorer.

Att sörja Atari nu tycker jag är att ta ut sorgen i förskott och om man ser det positivt så kanske Atari kan göra något bra genom att minska sina kostnader på kontorsidan. Vem vet?

PD?

När det gäller PD biblioteket beror det på er medlemmar (en bra ursäkt väl?) i vanlig ordning. Det räcker inte med några ambitiösa människor någon längre tid eftersom dessa lätt tappat gnistan om inte något gen-svar kommer från medlemmarna.

Först av allt så finns det i budgetförslaget, som gick ut i nr 1-92, en höjning av inköp av PD från 6000:- till 9000:- per år, utfallet (inköpta PD under -91) uppgick till 6034:-, ett litet mörkertal eftersom några köpte PD-disketter själva. Jag köpte t ex PD-disketter på mässan i Düsseldorf, en medlem i Norrland köpte PD disketter i England, samt att några skickade in disketter själv-mant.

För att inköp och underhåll av PD-biblioteket ska kunna fungera måste det finnas en person som är "väldigt ambitiös" och som har ork att jaga runt efter det senaste i PD-väg, ha goda kontakter med basen för att där få godbitar som har skickats in av användare i basen.

Stockholmsavdelningen kommer att ta över ansvaret för PD-biblioteket och förhoppningsvis kommer uppdateringen och inköp av nya disketter

forts

forts ordf....

att ske i snabbare takt, men det är ju avhängt av våra medlemmars inköp av PD program. Även deras förfrågningar, begäran eller önsknings påverkar utbudet i PD biblioteket.

Helt riktigt så borde en förening på över 1000 medlemmar vara bäst under förutsättning att det är över 1000 aktiva medlemmar, med facit i hand så är det kanske ett femtiotal medlemmar som under året aktivt medverkat för föreningens bästa.

UTMANING!!

Jag skulle kunna ge er en utmaning här och nu!

Jag kan anordna ett konvent för enbart SAKmedlemmar om det skulle finnas intresse för det. Man skulle kunna ordna det i fyra områden för att täcka hela Sverige eller ett enda för hela SAK.

Men observera, endast under förutsättning att minst 70% av våra medlemmar tecknar en bindande överenskommelse och att en avgift tas ut på ca 500:- som går förlorad om man uteblir. Nå vad sägs?

Föreningen har tryckt upp medlemsmatrikeln och skickat ut till medlemmarna. Helt plötsligt kom jag underfund med att våra medlemmar inte vågar använda sig av den för att få kontakt med nya vänner och utbyta idéer, problem och kanske PD-program. Det är väldigt svårt för gamla medlemmar att ringa nya eftersom den inte uppdateras så ofta som vi skulle vilja, men för nya borde det vara ett bra sätt att förnya och få bukt med dom problem man kanske har. Ni kanske även hjälper någon gammal medlem som fastnat. Ring en medlem!

Det är en bra början.

Vi utlyste en värvningstävling i förra numret och den slog alla rekord, två trisslotter är utskickade, till dags dato. Värva en medlem och ni kanske vinner en miljon, enda kravet är att det inte är inom samma familj eller att personen inte har varit medlem i SAK tidigare.

Visa att ni kan och börja värva!!

Alla disketter som skickas med tidningarna är inte alltid PD och ett exempel på detta är Harlekin1 som skickades med ett nummer. Många andra program är också skyddade även om dom ligger på en s.k. coverdisk, detta är en anledning till varför vi inte tar med några ST User cover disks innehåll i PD-biblioteket. Det krävs någon som har lust att kolla upp varje program för att undvika risken för åtal enligt svensk lag.

VI HAR INTE SOMNAT

HAR NI???????????

Tänk om ni kunde dränka oss med brev och PD-disketter!!

För övrigt så har vi ändrat prissättningen på våra PD-disketterna, där stora inköp från den 11 disketten kostar 25 kronor.

Nej, klubben kan inte ordna någon mässa eftersom det är för dålig uppslutning från våra medlemmar.

Vi tackar för dina PD-program, programmen finns redan i BBS'en. Anledningen till att dom inte finns i PD biblioteket beror helt enkelt på att hela PD-biblioteket håller på att omarbetas.

Med vänliga hälsningar

Kent Andersson

Ordförande

... ..
OBS!
93 01 01 Byter vi
postgironummer.
Nytt Postgironummer är
64 97 354-8
OBS!
Gäller enbart Pd-
biblioteket.
... ..

GFA Basic & Multtos

GFA Basic är ett mycket trevligt programmeringsspråk, det tycker väl de flesta. Det roligaste och mest kraftfulla av alla programmeringsspråk till NÄGON dator, enligt mig.

Tyvärr har programmeraren till GFA Basic, tysken Frank Ostrovsky, gjort ett par missar (=buggar). Bl.a. fungerar versioner t.o.m. 3.07 inte på TT:n, antagligen pga 68030-processorn. Hur det är med GFA Basic 3.5 vet jag inte - kanske någon annan vet? Skriv isf till tidningen och berätta!

En annan egenhet är att kompilera program oftast inte fungerar med MultiTOS - Atari:s nya multitaskande operativsystem. Detta oberoende av om man har MTOS på en ST/STE/TT/Falcon.

En ny version av GFA Basic, speciellt utvecklad med tanke på MTOS är under utveckling enligt GFA Systemteknik. Tills dess gäller följande för att programmen KANSKE ska fungera. (Garanti ulovas ej).

* *Kompilera med tillägget \$m och så mycket minne som ditt program kan tänkas lägga beslag på. Normalt tar nämligen GFA Basicprogrammen ALLT ledigt RAM-minne, även sådant minne som inte är dokumenterat någonstans och som GFA Basic inte "äger".*

* *Använd ALDRIG Alt-kombinationer när användaren ska trycka ner en tangent. Ctrl går däremot bra.*

* *Fönster ska vara rörliga. Det finns ett kommando som betecknas WIND_UPDATE som uppdaterar fönster om man har en massa fönster i bakgrunden. Använd detta, annars kan andra programs skärmrepresentationer lämna en del övrigt att önska, om man byter program.*

* *Inga ALERT-kommandon! De tar full kontroll över vad som händer och fötter. Samma SAK gäller filväljare.*

Det skulle dock inte förvåna mig om Digital Research gör en flytt och stängfunktion på dessa rutor, på samma sätt som Microsoft har gjort i Windows till PC:n.

///Patrick Reinthal

I en serie artiklar hade vi tänkt presentera Atari Portfolio på ett sätt som kan vara bra för både ägare och icke-ägare. Har du ingen Portfolio, så kan det vara mycket intressant att läsa lite först om vad datorn kan prestera, innan du går och köper dig en. Du som redan är en lycklig ägare kan säkert hitta värdefulla tips och idéer om hur man använder Portfolion på ett bättre och smartare sätt.

Specifikationer

Atari Portfolio är verkligen en fickdator. Den ryms lätt i en jeansficka, även om man bör undvika att ha den där (och absolut inte sätta sig med den i bakfickan!)

Från en liten "låda" viker man ut skärmen ca 100 grader, och efter det har man ett tangentbord med skärm av LCD-typ. Skärmen klarar av att visa 40x8 tecken på en gång, mao inte så mycket, men vad hade du väntat dig av en så liten dator? Dock kan den emulera en vanlig 80x25-skärm, av ST Medel/Hög eller PC-EGA/VGA-typ. Ej heller kan den prestera några färger, inte heller gräskolor.

Man kan tro att det är den minsta riktiga datorn med QWERTY-tangentbord som finns, men så är inte fallet. Dock är det den minsta dator som man kan hålla korrekt fingersättning på, när man skriver. Det blir bokigt - men det går.

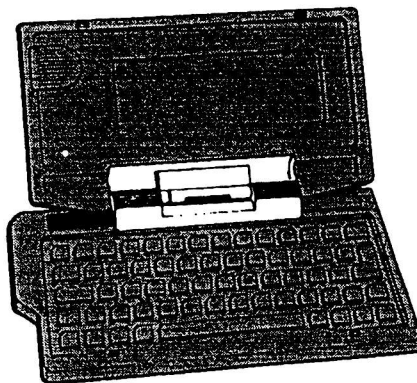
En DOS av operativsystemet

Nämnas bör väl, att Portfolion INTE är en mini-ST. Den är en liten PC, och använder sig helt av DOS (PF-DOS). Den är däremot helt kapabel att spara ner texter i ASCII, vilket gör den kompatibel på ett sätt med ST:n. ST-program kan INTE köras på den, dels av minnesbrist (antagligen) och av DOS-skäl. Vissa PC-program skall dock kunna gå att köra på den, bara skärmutskriften håller sig till ren text, och ingen grafik. Va? Ingen grafik? Jodå, det finns grafikprogram i olika former, men dessa måste specielskrivas för Portfolion.

Minneskapaciteten ligger på 128 kB som standard. (Utbyggbart till 640 kB). En del av detta minne behöver man avdela till en RAM-disk, precis som man kan göra på ST:n.

Men disketter då? Ja, eftersom Portfolion ska vara en energisnål dator, får det inte finnas några rörliga delar. Dessutom är 3.5"-disketter alldeles för stora för att få plats i Portfolion. Lösningen heter RAM-kort, små

Få ut det mesta av din Portfolio

kort i kreditkortsformat som kan lagra 32, 64 eller 128 kB. Rätt dyra är de också, det största kortet kostar ca 1500:-

Kortet är helt elektroniskt, drivs av ett litet lithiumbatteri som räcker i 2 år. Är kortet i Portfolion tar den ström från den istället. Portfolion i sig drivs av 3 st R6-batterier, vilket är miljövänligt och bra. Adaptermöjlighet behövs också.

Mot yttre världen

Vad finns det då för anslutningsmöjligheter på Portfolion? Ja, förutom adapteranslutningen och RAM-kortshållaren (liknande cartridgeporten på ST:n, fast mera inbyggd), så har Portfolion bara en port, och det är den s.k. bussporten. Här kan man ansluta ett seriellt interface, av 9-polig RS232C-variant, eller ett parallellt interface av Centronicstyp (skrivare).

Många brottades i början med frågan "Kan jag föra över mina textfiler etc, till min ST?" Pga. en bugg i ST:ns parallellport (näja, egentligen är det en bugg i ST:ns TOS) kör ST:ns parallellport bara med envägs kommunikation. Ataris nya TOS, MultiTOS ska äntligen ha denna bugg fixad. Dock fungerar det alldeles utmärkt mellan Portfolion och PC:n eller Macen. (Av förståeliga skäl har Atari inte utvecklat något sådant program till Amigan!) ;-)

En bättre möjlighet för dagens ST-ägare, är att skaffa ett seriellt interface, och låta någon med RAM-kort eller parallellöverföringsmöjligheter (långt ord!) föra över programmet Xterm till Portfolion. På ST-sidan skaffar man ett vanligt kommunikationsprogram med överförings-

protokollet XModem. (Vill du ha hjälp med överföring av Xterm, skicka ett RAM-kort till oss!) Ooops, höll på att glömma det - en nollmodernkabel mellan Portfolion och ST:n är inte dumt. Kan lödas ihop själv för ca 50 Kr. På detta sätt för du över filer till din ST, enkelt och lätt!

Överföringar och ljud (Javisst, Portfolion har en liten enkanalig högtalare med!) drar rätt mycket ström, så man bör ha en adapter inkopplad till vägguttaget istället. Detta bör även göras om man har den liggande hemma. Portfolion drar nämligen ström hela tiden. Är den avstängd drar den ca 2 mA för att hålla RAM-diskinnehållet vid liv, och även RAM-kortets innehåll om man har ett sådant isatt.

R.T.F.M.

Atari har verkligen varit duktiga och översatt manualen till svenska, så att även vi förstod. Näja, engelska har man väl inget emot, men är det skrivet på svenska så blir det enklare.

Alla inbyggda program, plus DOS, går igenom på ett mycket bra sätt. Den kan verka rörig vid en första anblick, men tar man det bara lugnt bit för bit, så förstår man snart allt mycket väl.

I ROM...

För er som inte har en Portfolio ska vi berätta vilka program som finns inbyggda i datorn. Jepp, Atari var snälla nog att lägga in fyra grundprogram utan extra minne (kostnad brukar det heta, men inte i detta fallet). För alla program finns en gemensam klippbok, dit man kan klippa och ta ifrån, vilket program man än är i. Klipp ut ett kalkylblad, och klistra in det i texteditorn. Eller hur det nu behagar er. Detta fungerar på samma sätt som PC:ns Windows, och även på Macens System 7.

Texteditorn

Programmet är mycket enkelt uppbyggt, dock har det funktioner som ordombrytning, sök/ersätt-funktion och valbar högermarginal. Filer kan sparas (rent ASCII-filsformat, enligt PC:ns ASCII-tabell), laddas och föras samman (merge), samt direkt skrivas ut om man har parallellt interface eller skrivare kopplad mot ett seriellt. Tangentstorleken är som sagt ganska liten, man kanske inte skriver sina memoarer på en Portfolio, men det går ändå bra en stund.

forts

forts port...

Kalkylprogrammet

Precis som alla program på STn/PCn, är kalkylprogrammet delvis kompatibel med Lotus 1-2-3 (ett känt program till PC). Använder sig av celler, här 127 kolumner x 255 rader. Man matar in formler, siffror eller text i en cell, sedan kan man räkna ihop eller på annat sätt matematiskt utnyttja resultaten i de celler man önskar. Kanske lite dåligt överskådligt pga den lilla skärmen, men fullt funktionellt för den inte så kräsne. Kalkyldelen är säkert den mest sofistikerade, så någon större djupdykning bland alla tillgängliga formler och funktioner blir det inte tal om.

Adressboken

En mycket enkelt litet "registerprogram" för adresser och telefonnummer. Som titel för ett kort använder du namnet samt telefonnumret. I kortet kan du sedan ha, hur mycket information om personen ifråga som helst. (Som vanligt en fråga om minne). Man kan sätta in och ta bort kort hur man vill, samt göra urval av vissa kort och söka efter texter.

Med den inbyggda tonsändaren kan du spela upp telefonnumren i tonvalsform, för det valda kortet. Mycket nyttigt funktion, och vida omtyckt av de flesta som har använt Portfolion.

Dagboken

Fungerar som en komplett almanacka och kom-i-håg modul. Skriv in viktiga möten, sätt alarm och planera övriga saker. Alarm kan repeteras på olika sätt såsom var dag, ej veckoslut och månatligen. Sökfunktioner och andra smarta funktioner för att göra programmet så användbart som möjligt. Alarmet är dock bara ett ynkligt pip som man knappt hör, om man inte har Portfolion uppfälld. Men sitter man på ett möte, med Portfolion i bröstfickan, kanske det går att höra, om det inte är för stimmigt.

Kalkylatorn

Här får du svaret på varför du inte behöver använda miniräknare mera. Portfolion har det inbyggt nämligen. "Så löste vi det problemet", eller hur? Alla fyra räknesätten, minnen och olika format. Saknar dock BIN/HEX/OCT-räkning, vilket kan

vara nyttigt ibland, samt andra funktioner. Man kan arbeta i allmänt, fast, exponentiellt och tekniskt läge, vilket gör att den duger i de flesta sammanhang. För den som önskar fler funktioner (tekniker vill ha minst en funktion för varje problem som kan uppstå), finns det andra Portfolioprogram som kan lösa ekvationer, rita grafer, m.m.

Tangentbordet

Det lilla tangentbordet rymmer de flesta tangenterna, och man har till och med knött (ja, det ÄR götdeboska) in ett numeriskt tangentbord på tangenterna (dubbelfunktion alltså). För att starta de inbyggda programmen trycker man antingen på Atari-tecknet och en av de representativa bokstäverna, eller väljer upp Menu, där man enkelt kan välja från en meny, vilket program man vill starta, av de inbyggda. Tangenterna är, som jag sa tidigare, väldigt små, och är man van vid ett vanligt tangentbord så tror man att man skall få kramp efter fem minuters skrivande på datorn. Man skriver inte lika fort som på ett vanligt bord, men det GÅR att skriva och det är huvudsaken. Under semestern skrev jag (Patrick) ett 128 kB RAM-kort helt fullt, på Portfolion, och jag har inte drabbats av några bestående men för det.

Har man inte tangentklick på (precis som jag, allt för att spara strömmen), så kan det vara svårt att märka att man har tryckt på tangenterna. De är nämligen lite mellan-tröga, och har en sorts "vipp"-funktion vi mitten av tangenten. Men denna funktion tycker jag bara är bra.

DIP-DOS

DOS:et här är ungefär likadant som på en PC. Man använder sig av AUTOEXEC.BAT och dylikt. AUTOEXEC.BAT är en sk. Batch-fil, och dessa har alltså extensionen .BAT. Batch betyder att flera instruktioner utförs en efter en, precis som i ett BASIC-program. Så här kan en fil se ut:

```
echo off :begin cls echo Hej, detta är
en enkel Batch-fil! echo
```

----- pause goto begin.

Första raden gör så att kommandona som utförs, inte visas på skärmen. Det ser bara fult ut när man gör det, så det stänger man alltid av. Sedan sätter vi en liten "adresslapp" och rensar skärmen. Därefter skriver vi ut texten, och väntar på ett

tangenttryck med pause, och sedan går vi till adresslappen "begin" som fanns i början.

Mycket av detta liknar BASIC på något sätt, och de flesta kommandona är standard DOS-kommandon. AUTOEXEC.BAT startas alltid vid en reset, i början av DOS. Här kan man då lägga saker som välkomst-meddelande, lösenord (om man har program att kalla på för det ändamålet), klickavstängning och andra saker.

Om ni vill kan vi gå igenom DOS lite mera med er, och visa vad man kan göra för skojiga saker med det. Men det är som sagt upp till er, finns det inget intresse så bryr vi oss inte om det.

Portfolion använder samma system som STn, med 8 teckens filnamn med tre teckens extension, samt mapper (underbibliotek).

Summan av kardemumman

Jag hoppas att detta har bidragit till någons höjda ögonbryn för Portfolion, och att vi kan bli flera som använder denna goa fina dator. Priset just nu ligger på runt 2000:-, jag fick min för 1800:- med SAK-rabatt. Interfacen (de seriella och parallella) ligger på runt 600:-, och en nätdapter kan du få för 100:- (det är billigare att göra en själv, tror jag!).

Nästa gång skall jag ta upp det jag missade (efter att ha läst artikeln 20 ggr så hittar jag säkert någonting), samt skriva lite om de fantastiska PD-program som finns till datorn. Man kan faktiskt göra mer än använda de inbyggda programmen.

Skriv till SAK, och berätta vad ni tycker och tänker. Vi bits inte, däremot blir vi överlyckliga om vi får brev (arga eller glada spelar ingen roll, det utvecklar våra tankar i vilket fall!)

///Rolf & Patrick

Denna text skrevs på en Atari Portfolio med 128 kB RAM-kort, överfördes med parallellinterface till en Atari PC3, där texten bearbetades till 80 teckens bredd. Därefter överfördes texten till ST:n via diskett (ST:n kan ju läsa PC-disketter), där den senare omvandlades till Calamusformat för import i tidningen.

ATARI Laptop ST BOOK

Jag tänkte skriva lite om ATARI's nya laptop, ST Book som inte har förekommit så mycket i den här tidningen.

VAD ÄR ST BOOK?

ST Book är en ST, en hårddisk och en högupplösningsskärm inpackad i en liten portabel "låda" som är ungefär lika stor som ett A4-ark och väger bara 2 kg.

Man märker att datorn är affärsinriktad på priset, basmodellen kostar nämligen £1,295 i England och då kan man fråga sig hur mycket den kommer att kosta här i Sverige.

BARA HÖGUPPLÖSNING!

Basmodellen kommer med 1 MByte RAM, en högupplösningsskärmsmonitor med 640 x 400 punkter och LCD-display. "Booken" fungerar bara i högupplösning, ett val som ATARI har gjort för att spara på batterierna. Den kommer med en inbyggd 40 MByte hårddisk, en inbyggd 256K ROM-disk som innehåller det nya TOS 2.06. En miniräknare, almanacka, adressbok, Newdesk Desktop och Xcontrol Control Panel.

Skärmen har ingen backlight (inte vet jag vad det heter på svenska), det gör att batterierna räcker upp till sex gånger längre. ATARI säger att batterierna håller upp till tio tim av kontinuerligt arbete om det inte är hårddiskintensivt arbete, och det är ju rätt så mycket.

INGEN MUS???

En sak som inte är bra är att man inte kan koppla in en mus, om man inte först kopplar in ett Mega STE tangentbord och via den kopplar in musen. Men istället för en mus så har man ett inbyggt "Vector Pad" som sitter "ovanför" tangentbordet. Den består av tre knappar, en större som man styr pilen med, och två mindre som fungerar som musknapparna. Den man styr med fungerar på det sättet att ju hårdare man trycker på en sida av knappen desto snabbare förflyttar sig pilen åt det hållet.

TEST

På ST Format har man testat olika program, och det första programmet som testades var Neodesk. Tyvärr fungerade det inte. Sen testades Degas Elite, där inladdningen gick bättre. Det var inget krångel med att rita eller ladda in bilder. Det enda som var störande var att rita med Vector Paden. Ist Word Plus laddades också in utan problem. En textfil på 64 K med många bilder på den berömda tigern som följer med och den laddades in lika snabbt och lätt som på deras kontorsdator. Men nu var det också problem med Vector Paden. Denna gång med att märka ut block och flytta sig till ett visst ställe. Tempus 2 var ett annat program som laddades in utan några som helst problem, skärmuppdateringen och scrollningen gick lika fort som på en vanlig ST. Men eftersom allting i Tempus styrs av musen så blev det lite jobbigt med (gissa vad) Vector Paden. För att prova hur bra den inbyggda högtalarna funkade skulle dom ladda in ATARI's Music Maker. Tyvärr ville inte programmet ladda för det letade efter sina data i drive A, som inte var ikopplad. Det finns dock ett PD-program som heter Divert som löser detta genom att sända "rop" som ska till drive A till någon annan drive som man själv har valt.

Allt som allt, ett blandat resultat. Music Maker hade funkade om man hade haft Divert, och vad NeoDesk beträffar, så sa GST, som marknadsför NeoDesk att det har inte funnits några problem med att köra det på

TOS 2.06 på någon Mega STE. ATARI tror att det beror på att det inte var en fullt utvecklad maskin som dom hade testat NeoDesk på. Vector Paden är inte så speciellt bra att måla eller att köra program som är musdrivna men efter lite mer träning så tror dom att det skulle gå bättre att hålla på med den. Men den skulle nog ändå inte vara så perfekt att köra CAD-paket på, men ikoner och GEM menyer är den rätt så bra på ändå.

Dom tekniska detaljerna

System arkitektur:

68HC000 CPU som går på 8 MHz

32-bit databuss

24-bit external adressbuss som gör att 16 MByte adressrum kan komma åt.

16-bit databuss

1 MByte eller 4 MByte Pseudo-Statiskt RAM

512K ROM

Blitter chip

Expansion connector:

120-pin expansion connector som gör att man kan få access till en CPU buss

Ljud:

Three voice Programmable Sound Generator (PSG), piezo elektronisk högtalare

Standard portar:

MIDI in, MIDI

out RS232 serial port

Parallell port för printer

Floppy drive / ACSI DMA

144 MByte external floppy drive, hårddisk, CD-ROM, laser printer

Tangentbordet:

84/85 tangenter, tio funktionstangenter, fyra piltangenter

Mus kontroll:

Vector Pad, en ATARI-mus kan kopplas in via ett Mega STE tangentbord

Dimensioner: 8.5 tum x 11 tum (A4) x 14 tum. Väger 2 Kg

Power supply:

Sju stycken AA Alkaline batterier

Mikael Folkesson

Medlem nr 1141

STOSIGT

Så stossigt det kan bli!

Hallå STOS-dårar! Hur har ni det ute i Sverige? Bara bra, antar jag. Skulle inte så vara fallet så skriv IN-TE till mig och klaga över edra bortsprungna katter och insektsbebodda lägenheter. STOS-sidan har i detta nummer förändrats lite, vi tar nu BASIC från grunden efter vissa läsaes önskemål. Dock kommer STOS-andan att ligga kvar i serien, vi skall allt utnyttja STOS till fullo!

Versionsnummer?

Överallt har det cirkulerat frågor om STOS-versioner, och vilka datorer dessa är anpassade till. Vi presenterar här en liten lista på de olika versionerna som vi HOPPAS skall stämma.

Version	TOS/Dator	Anm
2.3 -1.2	(ST/FM/FM)	Första versionen ut 2.4 -1.2 För
STOS	Compiler1	
2.5	1.4	Rainbow TOS
2.6	1.4-1.62	För STE Mod.
???	1.4-1.62	Uppdat för Compiler?

Som ni ser, så har Mandarin alltså stadigt uppgraderat STOS allteftersom nya TOS kom. Vad som dock saknas är en uppdatering för TOS 2.xx och 3.xx, och nu när MultiTOS snart kommer så gäller det väl verkligen att låta på sofflocket? Så TYVÄRR, alla Mega-STE-ägare, glöm STOS för tillfället om ni inte har en STE stående "breve" så-dååååååååå bara. ElleeEEEEEEEEEE? (Z-TVs flel med Rob'n'Raz som studsar omkring som två jojjs så man blir alldeles %&\$%&\$%&\$%#!!!! STOS-Club-Hopping???)

STOS-klubb (hopping)

I manualen nämns en STOS-klubb i England. Låter det intressant? De har i alla fall ett STORT PD-bibliotek med fina program, och blir man medlem får man en ordbehandlare som är gjord i STOS, plus en medlemstidning som kommer ut 6 ggr/år. Medlemskap kostar 12 pund för oss i Sverige, skicka en check till: The STOS Club, Aaron Fothergill, 1 Lower Moor, Whiddon Valley, Barnstaple, North Devon, EX32 8NW, England. Glöm nu inte ditt eget namn, adress och tel nr.

Finns det någon svensk STOS-klubb så kontakta redaktionen så får ni reklam här i tidningen! Skulle vara intressant med ett svenskt alternativ till den engelska klubben.

Joy, joy joystick!

Hur fungerar en joystick och joystickportarna?

En del av er kanske undrar över hur datorn kan arbeta med joystick eller mus. Det är till er denna artikel riktar sig. Ni andra kan känna er stolta över att veta hur det går till!

I princip...

Vad är det som händer när man trycker på fire-knappen? Jo, så här fungerar det:

I den kontakt som sitter på det vanligtvis förekommande dumma stället, UNDER datorn, så finns det 9 ledare, varav 6 används. En av dem leder +5V likström in i joystick. I sin tur fungerar joystick som en enda stor strömbrytare, som ställer om dessa 5V ut i olika ledare. Titta på bilden, så ser du hur strömmen går ut till de 5 olika brytarna, och stannar där tills du trycker på någon av knapparna, eller mao drar joystick upp eller ner, etc. Säg nu att du drar spaken upp, då är joystick så konstruerad att tex brytare 1 leder igenom strömmen, på den ledare som går tillbaka in i datorn och reagerar på "upp". Datorn kän-

ner av att "aha, här kommer det ström!", och bearbetar signalen vidare inne i sig. Drar du joystick neråt eller trycker på fire, reagerar den även på detta, och skickar signaler till olika adresser i sig för att visa att den får indikationer på att ström leds genom olika ledare.

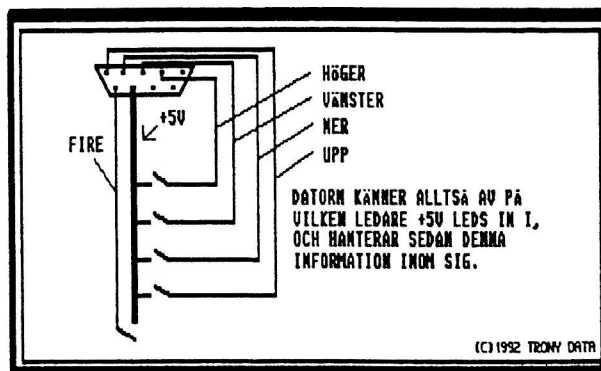
Inte bara joysticks

Du förstår nog mera av bilden än texten, men lite hjälp av texten får du säkert. Varför skrev jag nu detta då? Bra fråga, kanske därför att jag själv för inte så längesedan "bara" kom på detta, och ville experimentera lite mera med datorn.

Man behöver ju alltså inte ha en joystick i porten, man kan ha 5 strömbrytare istället, eller andra saker. Själv har jag byggt upp ett projekt hemma, där jag för statistik över hur många gånger våra dörrar öppnas och stängs hemma, och på ytterdörren har jag satt alarm. Ja, jag ÄR tokig! Men mera kul blir det om vi kan få DATORN att skicka strömpulser ur olika ledare, tex i printerporten. Då skulle vi kunna låta datorn styra maskiner med relän osv... Än så länge är det ju vi som ger datorn information utifrån med joystickporten. Vi skall forska lite mera i detta med tex printerporten nästa gång. Vi ses!

Rolf Johansson

FOTNOT: Vi tar inget som helst ansvar för skada som du kan ställa till med när du experimenterar med ström i din dator. Alla experiment du gör är under ditt eget ansvar. Scheman på hur ledarna ligger finns på sid 78-79 i din handbok.

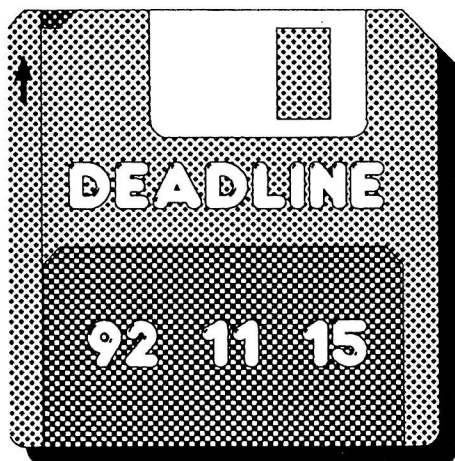
Massbrev:

Returadress:

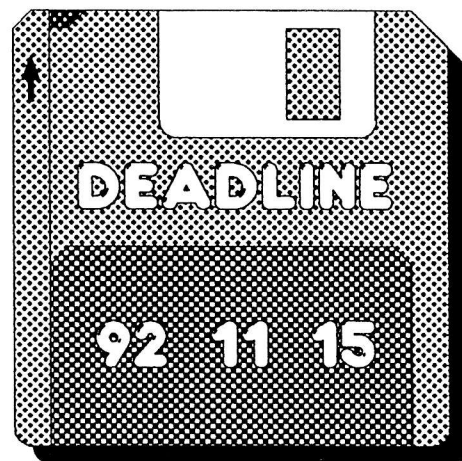
Svenska Atari Klubben
Box 47061
402 58 GÖTEBORG

**Begränsad
eftersändning**

Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med nya adressen angiven.

Tack!

Klubbadresser:
Svenska Atari Klubben
Box 47061
402 58 Göteborg
Det går också bra att skriva
till:
S A K Stockholmsavd.
c/o Ulf Larsson
Erikshällsgatan 51
151 46 Södertälje

Du värvar väl medlemmar?

Inte det. Kanske följande förslag kan ge dig en kick att ta med din kompis i klubben.

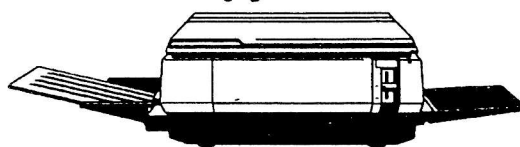
Vi erbjuder den som värvar någon en **TRISS-LOTT** per värvad medlem. Så det är bara att sätta igång. Oh du! Glöm inte att skriva vem du är som värvar, använd ditt medlemsnummer och namn. Stämmer inte din adress så skriv den med. Lotten kommer på posten inom några dagar.

Klubben erbjuder snygga utskrifter på laser för endast 1:- st.

Kontakta klubben på telefon.

Vi kan även erbjuda kopieringsservice där kostnaden per kopia är A4 1:-, A3 2:-.

Vid stora beställningar gäller ett lägre pris.

CopyService

Jag har hört att man kan vinna en massa pengar på Triss-lotter, så jag skall låta min granne bli medlem nu i kväll. Dator kan han ju alltid köpa senare.

Blir man medlem får man också SAK-magasinet fyra ggr/år + en gratis PD-diskett från vårt bibliotek, som för närvarande har ett värde av 40 kronor.

**Nu lönar det sig
att köpa flera
PD disketter.**

Vi har ändrat pris-sättningen på våra disketter. De första tre disketterna har samma pris som förut, alltså 40:- st.

Därefter så faller priset lugnt och stilla, priset för fyra till sex är 35:-. Från sju till tio disketter så är priset 30:-, och om någon köper mer än tio disketter är priset 25:-.

